

PRITARTA

Kauno miesto savivaldybės tarybos
2014 m. liepos 10 d.
sprendimu Nr. T - 418

PATVIRTINTA

Kauno lopšelio-darželio „Rokutis“
Direktoriaus 2014 m. liepos 14 d.
įsakymu Nr. V - 40

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „ROKUTIS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

Kaunas
2014m.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Duomenys apie ugdymo įstaigą.

- 1.1. Švietimo teikėjo pavadinimas - Kauno lopšelis-darželis „Rokutis“.
- 1.2. Įstaigos grupė - neformaliojo švietimo mokykla, kodas-3160.
- 1.3. Įstaigos tipas - lopšelis-darželis, kodas-3164.
- 1.4. Lopšelio-darželio steigėjas – Kauno miesto savivaldybė, savininko teises įgyvendinanti institucija – Kauno miesto taryba.
- 1.5. Lopšelio-darželio adresas – Baltaragio g. 1, LT- 46119 Kaunas.
- 1.6. Pagrindinė veiklos sritis – ikimokyklinis ugdymas, kodas 80.10.10.
- 1.7. Ugdymo kalba – lietuvių.
- 1.8. Lopšelis-darželis savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu ir kitais ankstyvąjį, ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą reglamentuojančiais teisės aktais. Programa remiasi Jungtinių Tautų vaiko konvencija (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I – 983), kurios 12 straipsnyje teigiama, kad vaikas turi teisę laisvai reikšti savo pažiūras. Programoje laikomės nuostatos garantuoti vaiko teisę būti aktyviu įstaigos ir ugdymo proceso dalyviu. Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu (2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281) antrojo skirsnio 7 straipsniu siekiama „padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius“.

Įstaiga yra bendrosios paskirties. Lopšelių-darželių lanko 2-7 metų vaikai. Veikia 6 grupės: 1-ankstyvojo amžiaus, 4 – ikimokyklinio ugdymo (iš jų viena mišri), 1 priešmokyklinio ugdymo. Ikimokyklinis ugdymas pirmumo teise suteikiamas socialinės rizikos šeimų vaikams. Vaikams, turintiems kalbėjimo ir kalbos, emocijų ir elgesio, judėjimo sutrikimų teikiama kvalifikuota logopedo, psichologo, socialinio pedagogo, menų pedagogo ir kūno kultūros pedagogo pagalba. Gabiems vaikams sudarytos palankios sąlygos meniniam ugdymui, ypač lipdymui iš molio.

Pedagogų komanda yra kvalifikuota, kompetentinga, gebanti keistis, nuolat besimokanti, aktyviai ieškanti naujovių ir jas įgyvendinanti. Vadovai yra įgiję šias kategorijas: direktorė - I vadybinę kategoriją, direktorės pavaduotoja ugdymui – 0 vadybinę kategoriją. Iš 17 pedagogų: 1 – įgijęs mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją, 3- metodininko, 10 vyresniojo auklėtojo kvalifikacines kategorijas, 1- psichologijos magistrė, 2 – auklėtojo kvalifikacines kategorijas, iš kurių 2 pedagogai ruošiasi artimiausiu laiku siekti vyresniojo auklėtojo kvalifikacinės kategorijos.

Komandinio darbo įgūdžiai padeda sėkmingai vykdyti ugdymo projektus, organizuoti respublikinius seminarus, dalyvauti Europos mokyklų partnerystės projektuose Comenius-1, Erasmus+, portalo eTwinning projektuose.

Įstaigoje įkurtas Metodinis dvasinio ugdymo centras. Sukurta dvasinio ugdymo sistema, parengta bei įgyvendinama dorovinio ugdymo programa, laiduojanti kokybišką tradicinės išminties ir šiuolaikinio gyvenimo vertybių sąveiką.

Ugdymo filosofija

Kiekviena ugdymo kryptis turi tam tikrą pagrindą, išryškinantį vienus ar kitus ugdymo aspektus. Šiuolaikinė ugdymo teorija, besiremianti humanizmu, propaguoja tikslą padėti ugdytiniui išreikšti save ir tapti geresniu, harmoningai gyvenančiu žmogumi. Lopšelio-darželio pedagogai vieningai pasirinko humanistinę ugdymo kryptį, kurioje pabrėžiama intelektualinio ir emocinio ugdymo darna, vaiko poreikių tenkinimas, jo saviraiškos galimybių svarba, nuoširdus bendravimas su ugdytiniais, tvirti įstaigos ryšiai su socialine aplinka. Ši filosofinė kryptis glaudžiai siejasi su egzistencializmu, kur skatinamas savęs pažinimas, savo individualybės saugojimas, pabrėžiama ugdytinio ir ugdytojo bendradarbiavimas, taip pat su progresyvizmu, kurio ugdymo tikslas – individas, gebantis spręsti problemas, mokantis naudotis informacija. Visų šių filosofinių krypčių jungtis sudaro programos pamatą, pagal kurią dirbdami pedagogai padeda vaikui užmegzti tarpusavio ryšius, akcentuoja pagarbą, pasitikėjimą, toleranciją.

Vaikų ugdymo(si) poreikiai

Sukurta saugi ir jauki, primenanti namų jaukumą, kūrybiškumą skatinanti ugdymo aplinka, panaudojant visas galimas įstaigos ir jos aplinkos erdves. Pedagogai gerbia vaiko požiūrį, pasitiki vaiko saviraiškos ir kūrybos galiomis, siekia patenkinti kiekvieno vaiko individualius interesus. Remiantis A. Maslow motyvacijos teorija, darželyje tenkinami vaikų fiziologiniai, saugumo, meilės ir pagarbos, pažinimo, kūrybos, estetiniai poreikiai. Vyrauja pagarba vaiko asmenybei, jo savitumui, skatinamas pasitikėjimas savo jėgomis. Kiekvienas vaikas yra mylimas, jaučia suaugusiųjų dėmesį ir paramą.

Žaidimas vaikui ikimokykliniame amžiuje – rimtas darbas. Pedagogėms – būdas aptarti su vaiku daugelį dalykų, emociškai paruošti vaiką neįprastoms situacijoms, padėti sumažinti nerimą ar įveikti baimę. Darželyje vyrauja pagarba vaiko asmenybei, puoselėjamas kiekvieno vaiko individualumas, savitumas, pasitikėjimas savo jėgomis. Mokomės elgtis taip, kad šalia esančiam būtų gera.

Specialiųjų poreikių vaikai integruoti į bendro ugdymo turinio grupes. Jie kartu su gabiais vaikais lanko „Molinukų“ būrelį. Vaikams su kalbėjimo ir kalbos sutrikimais teikiama logopedo pagalba.

Gyvenant gražiame Jiesios kraštovaizdžio draustinio prieglobstyje, turtingame dvasinio paveldo krašte, tenkinamas vaikų poreikis geriau pažinti artimiausią aplinką. Senos Rokų plytinių tradicijos paskatino ypatingą dėmesį skirti lipdymui iš molio.

Pedagogai, bendradarbiaudami su šeima, siekia konstruktyvaus abipusio dialogo, švietimo paslaugų kokybės, tėvų ir pedagogų interesų, poreikių ir lūkesčių dermės. Sudarytos sąlygos vaikams laiku pasiekti mokyklinę brandą.

Įstaigos ypatumai

Darželyje puoselėjamas kiekvieno vaiko individualumas, savitumas, pasitikėjimas savo jėgomis, skatinama kūrybinė raiška. Tenkinant vaiko saviraiškos ir kūrybiškumo poreikius, vadovaujamosi meniniu pasaulio pažinimo būdu, į ugdymo procesą integruojama Emilia Reggio metodo elementai, taikomas meno metodas. Pasakų kambarys reorganizuotas į Meno studiją, kurios aplinka, priemonės, funkcionalumas atitinka Emilia Reggio metodo ypatumus. Meno studijoje vyksta įvairūs renginiai, susitinkame su liaudies menininkais. Tėveliai - dažni kūrybinio proceso dalyviai. **Įkurtos „Šeimų kūrybinės dirbtuvės“.**

Įstaigoje įrengta seklyčia, kurioje vaikai supažindinami su senoviniais rakandais, senovės lietuvių buitimi, papročiais. Žadinamas tautinis identitetas, siekiant išsaugoti tautos tradicijas, rūpinamasi dvasiniu vaikų ugdymu.

Darželyje įrengtame Terapijos kabinete taikom įvairias terapijos formas (meno, žaidimų, pasakų, smėlio, šviesos ir t.t.)Psichologė vertina ugdytinio galias ir sunkumus, raidos ypatumus,

psichologines, asmenybės ir ugdymo(si) problemas. Konsultuoja vaikus, tėvus (globėjus), pedagogus sprendžiant problemas.

Įrengta sporto salė, sveikatingumo takelis, praturtintos lauko erdvės naujomis priemonėmis, suteikia sąlygas stiprinti vaikų fizinę sveikatą, diegti sveikatingumo įgūdžius. Organizuojame profilaktinius - korekcinio pobūdžio užsiėmimus vaikams, turintiems laikysenos sutrikimų.

Kiekviena grupė – savita, turinti savo ugdymo būdą ir aplinkos stilių. Vieni pirmųjų pradėjome rengti vaikų meninės fotografijos parodas, piešti gamtos dažais. Daug dėmesio skiriame vaikų žodinės kūrybos fiksavimui ir išsaugojimui. Organizuojame Kauno ikimokyklinių įstaigų mažųjų kūrėjų sambūrį, leidžiamas vaikų kūrybos almanachas. Įstaigos naujienos, vaikų kūryba, pedagoginiai, psichologiniai, sveikatos profilaktikos patarimai, įvairi informacija talpinami darželio laikraštyje „Rokučio dienos“, įstaigos internetiniame puslapyje.

Taikom J. Bakūnaitės programos „Auginu gyvybės medį“ elementus. Advento ir gavėnios laikotarpiu organizuojame akcijas „Auginu gerumo medį“, mokyklėlę „Iš širdies - į širdį“ kartu su Rokų šv. Antano Paduviečio parapijos klebonu. Sukaupėme daug patirties vaikų dvasinio ugdymo srityje, todėl įstaigoje veikia Metodinis dvasinio ugdymo centras, kuris organizuoja renginius ne tik mūsų bet ir Kauno ikimokyklinių įstaigų pedagogams, vaikams, tėvams.

Palaikome glaudžius ryšius su Rokų nevyriausybinėmis organizacijomis: Šeimos dvasinio ugdymo centru „Šeimyna“, Rokų bendruomenės centru. Bendradarbiaujame su Rokų laisvalaikio centru, Maironio lietuvių literatūros muziejumi, PPT, Vaikų abilitacijos centru, „Šeimos santykių“ institutu, Kauno Menų darželiu, kitomis ikimokyklinėmis įstaigomis. Dažnai svečiuojamės Rokų vidurinėje mokykloje.

Darželis nuolat dalyvauja įvairiuose tarptautiniuose projektuose. Įstaiga pripažįstama turinti profesionalią „Tolerantiško darželio“ komandą.

Tarptautinių projektų patirtis. „Nuo sėklos iki augalo“ (FromSeed to Plant), „Mūsų sparnuotieji draugai“ (OurFeatheryFriends), „Kalėdinės giesmės“ (ChristmasCarols), „Vabalėlis dėžutėje“ (BugintheBox), „Pasakyk pasauliui labas“ (Sayhello to theWorld). Šiuo metu vykdomi projektai: „Pavasario paukščių medis“ (Thetreefullofspringbirds), „Paukščių metai“ (A YearwiththeBirds) ir „Mažas paukštelis-trumpa pasakėlė“ (LittleBird-LittleTale).

Rokų regiono ypatumai

Darželis įsikūręs Pakauinės mikrorajone prie Jiesios kraštovaizdžio ir Kauno valstybinio teriologinio draustinio, su gausybe paukščių, augalų, iš kurių net 101 rūšis reta, todėl gamtos pažinimas, tyrinėjimai ir eksperimentai vyksta jau darželio teritorijoje. Taip pat vaikų ugdymui(si) panaudojam netradicines savo regiono erdves: „Žaliajį taką“, „Gamtos klasę“. Gyvenant draustinio teritorijoje, vaikai natūraliai mokosi saugoti ir globoti gamtą.

Bendradarbiaujame su Rokų regiono keramikais, tekstilininkais, jie supažindina vaikus su savo profesijos ypatumais veda edukacinius užsiėmimus tiek įstaigos patalpose, tiek savo dirbtuvėse. Daug dvasinės kultūros peno vaikai gauna Rokų vidurinės mokyklos kraštotyros muziejuje.

Programa remiasi Rokų ir jo apylinkių istoriniu, materialiosios kultūros, dvasinės kultūros, gamtiniu kontekstu. Vietos gamtinis ir kultūrinis istorinis paveldas panaudojamas vaikų ugdymui(si), siekiant išsaugoti praeitį ir įprasminti dabartį.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI:

Individualizavimo

Pedagogai remiasi savo turimomis žiniomis apie vaiko raidą, bendravimo su vaikais ir šeimomis patirtimi, stebi ir vertina individualią vaiko pažangą, pasiekimus, įgytus gebėjimus, žinias ir vertybinės nuostatas. Jie supranta kiekvieno vaiko individualius skirtumus ir stengiasi atliepti kiekvieno vaiko unikalius poreikius ir galimybes.

Integralumo

Taikomi metodai nukreipti į visuminį vaiko ugdymą (fizinį, protinį, dorovinį, estetinį), dėmesys paskirstomas visų kompetencijų ugdymui, integruojami visi programos įgyvendinimo procesai, siekiama veiksmų suderinamumo.

Patrauklumo

Taikomi lanksčių, veiksmingų, patrauklių, skatinančių dalyvauti ugdomojoje veikloje būdų sistema. Aplinka priartinama prie šeimos aplinkos.

Diferencijavimo

Atsižvelgiama į vaiko ar vaikų grupės ugdymo(si) poreikius. Ugdymo tikslai diferencijuojami ir individualizuojami, sudaromos palankios ugdymo(si) sąlygos vaikams, turintiems ypatingų poreikių (gabiems, turintiems specialiųjų poreikių, iš socialinės atskirties šeimų ir kt.)

Humaniškumo

Vaikas gerbiamas kaip asmenybė, sudaromos sąlygos įvairių vaiko galių plėtojimuisi, harmoningam asmenybės vystymui(si).

Dvasingumo

Pripažįstama vaiko dvasinio tobulėjimo būtinybė. Veikloje siekiama bendražmogiškų vertybinių priėmimo ir vadovavimosi jomis. Suteikiamos žinios apie dvasines vertybes, siekiama prasmingos veiklos ir doro elgesio.

UGDYMO(SI) VERTYBINĖS NUOSTATOS

Orumas – pagarba sau, savo siekiams ir pasirinktai veiklai.

Dorumas – elgtis su kitais nešališkai, teisingai ir sąžiningai.

Kūrybiškumas – radimas įvairių būdų sprendžiant problemas, nestandartinis sprendimų priėmimas. **Bendradarbiavimas** – pastangos darniai veikti kartu, susitarti dėl bendrų tikslų.

Jautrumas – kito žmogaus jausmų suvokimas, noras padėti kitiems.

Prasmingumas – kelti prasmingus tikslus, veikti dėl kitų gerovės.

Savarankiškumas – siekis pasiekti tikslą savarankiškai, pasitikėti savo jėgomis.

Atsakingumas – prisiėmimas atsakomybės už savo veiksmus, sunkumų nevengimas, susitarimų laikymasis ir įpareigojimų vykdymas.

Kantrumas – sugebėjimas laukti, ramiai elgtis, veikti netrukdant kitiems.

Pagarba – mandagus ir malonus elgesys su žmonėmis, gyvūnais, augalais, kultūros paveldu.

Tolerancija – priimti kitus tokiais kokie jie yra su jų trūkumais ir privalumais. Neturėti diskriminuojančių nusiteikimų ir nesivadovauti išankstinėmis nuostatomis.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI.**Tikslas**

Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius kultūros, etninius, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai

- Gerbti kiekvieno vaiko individualumą ir sudaryti galimybę tenkinti fizinius, psichinius ir socialinius poreikius, plėtoti emocinę, socialinę ir kultūrinę patirtį.
- Žinias sieti su asmeniniais vaiko poreikiais, patirtimi, galimybėmis ir jausmais, plėtoti intelektualinius gebėjimus, atrandant ir perimant įvairius pasaulio pažinimo būdus.
- Puoselėti vaikų saviraišką, kūrybiškumą, atrandant savitas emocijų, jausmų ir minčių, meninės raiškos formas, mokant tikslingai ir saugiai naudotis šiuolaikinėmis technologijomis.

- Ugdyti vaiko dvasingumą atskleidžiant asmenybės individualumą ir unikalumą, skatinant socialiai atsakingą elgesį.
- Ugdyti bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimus puoselėjant kiekvieno vaiko šeimos tradicijas, etninę tapatybę ir supažindinant su pasaulio kultūros įvairove.
- Puoselėti vaiko pasitikėjimą savimi, teigiamą savęs vertinimą.
- Puoselėti ir stiprinti vaiko fizinę ir emocinę sveikatą, garantuojant jo saugumą, padedant spręsti adaptacijos problemas.
- Plėtoti vaiko kalbą, kaip saviraiškos, bendravimo ir pažinimo priemonę.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS.

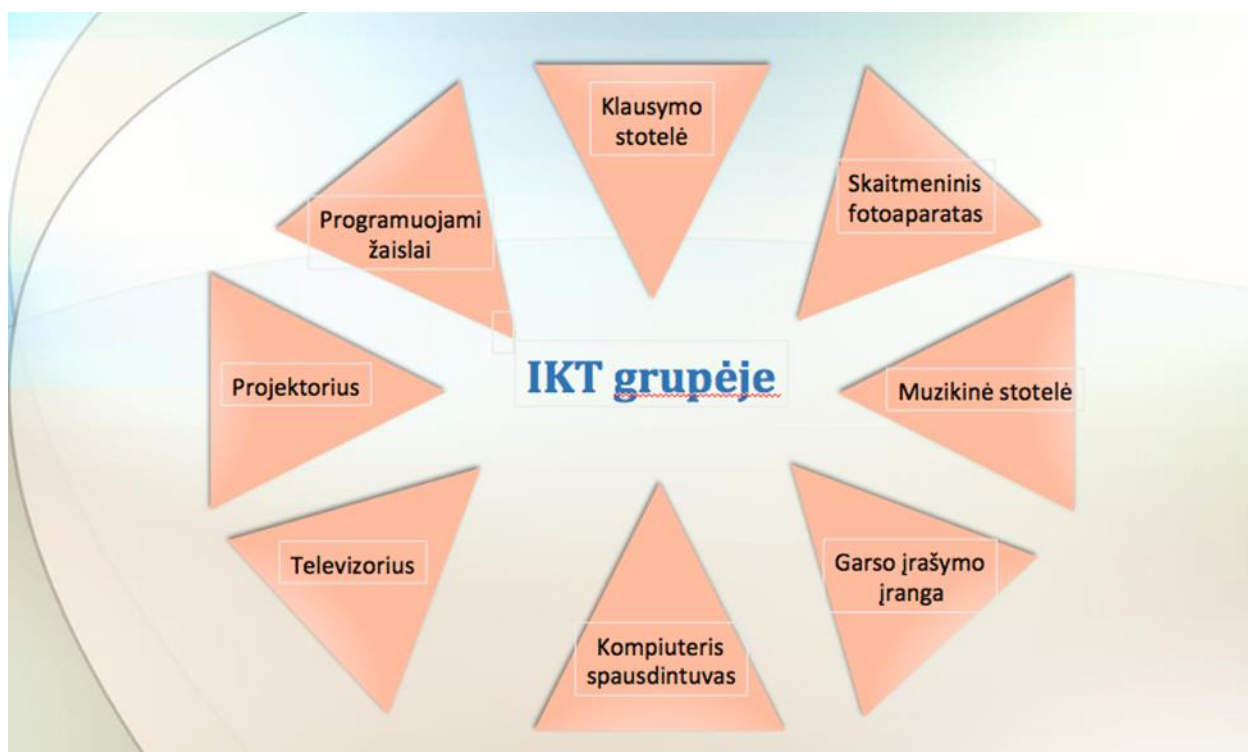
Ikimokyklinio ugdymo programa sudaryta vaikams nuo 2 iki 5(6) metų. Programa nukreipta į visuminį vaikų ugdymą, paliečiant jų širdis ir protus, skatinant juos įgytą patirtį panaudoti socialinėms, fizinėms, emocinėms ir kultūrinėms reikmėms. Siekiame padėti vaikui ir jo šeimai ugdytis teigiamą požiūrį į vertybines nuostatas, pratindami, kad vaikai patys nusiteiktų, apsispręstų pasielgti moraliai. Ugdomojoje veikloje išryškiname žmogaus dvasinį gyvenimą, jo dvasios raišką per daiktus, veiksmus, kalbą, meną..

• Žaidimas yra pagrindinis vaikų ugdymo(si) metodas. Žaidybinė veikla ir ugdymo(si) procesas labai glaudžiai susiję, jie papildo, praplečia ir visokeriopai „maitina“. Ikimokykliniame amžiuje visas vaiko gyvenimas remiasi į įvairiausio pobūdžio žaidybinę veiklą ir ugdo(si) vaikas tuomet, kai žaidimas atitinka jo galimybes ir poreikius. Žaidybinei veiklai prireikia tiek fizinį, tiek psichinių pastangų, aktyvumo, ištvėmės. Žaisdamas vaikas pažįsta artimąją aplinką, tyrinėja ir patiria atradimo džiaugsmą. Aktyviai veikdamas žaidybinėse situacijose vaikas kuria, išreiškia save, bendrauja su bendraamžiais, suaugusiais, išklauso kitus, siūlo savas idėjas.

- Jutiminis - veiksminis metodas:
  - ☞ Nusiteikimo fazė – paruošimas – įvadas.
  - ☞ Įsijautimo fazė – stebėjimas, pasitelkiant visus pojūčius.
  - ☞ Identifikavimosi fazė, kai ugdytiniai sutapatina save su stebimu objektu bei jo aplinka.
  - ☞ Aiškinamoji fazė – pasakojimas, pokalbis, apibendrinimas.
  - ☞ Išraiškos arba kūrybos fazė – vidinis patyrimas įgyja konkrečią išraišką.
- Pavyzdžio metodas. Ugdytojas ir jo veikla patraukli vaikui.
- Kūrybinė vaiko ir pedagogo sąveika, bei aplinka, stimuliuojanti vaiką veikti.
- Meno metodas.

Į ugdymo turinį integruojame tarptautinių projektų veiklas, panaudojame portalo eTwinning galimybes, organizuodami videokonferencijas.

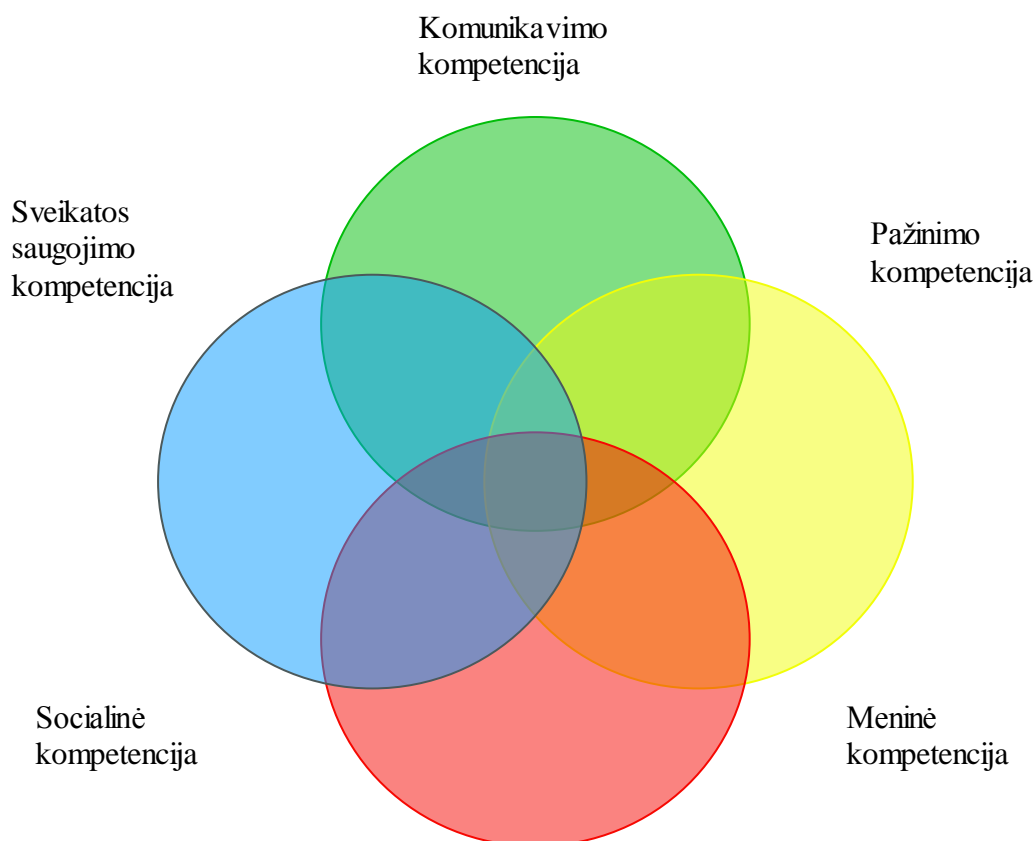
Diegiamos ir naudojamos ugdymo kokybei užtikrinti ir gerinti naujai atsirandančios kompiuterinės komunikavimo **priemonės**: interneto ryšys grupėje, planšetinis kompiuteris, skaitmeninis fotoaparatas, filmavimo kamera, CD grotuvas, diktofonas, įvairūs programuojami žaislai. Šių priemonių dėka aktyvinamas vaikų kūrybiškumas bei mąstymas, mokantis tikslingai ir saugiai naudotis šiuolaikinėmis technologijomis.

1. Klausymo stotelė: CD grotuvas su keliomis ausinėmis. Vaikai klauso įvairių įrašų – pasakų, dainelių, paukščių giesmių. Jie mokosi teisingai naudoti grotuvą – moka įdėti CD, įjungti ir išjungti grotuvą, paspausti atitinkamus mygtukus (groti, sustabdyti, pereiti prie kito įrašo takelio).
2. Skaitmeninis foto aparatas ir video kamera: vaiki mokosi taisyklingai laikyti priemonės ir jomis naudotis fiksuojant grupės darbą. Aptariamos vaikų padarytos nuotraukos paaiškinant, kaip patobulinti fotografavimo ir filmavimo įgūdžius.
3. Muzikinė stotelė: įvairūs elektroniniai žaislai – šokių kilimėlis, elektroniniai muzikos instrumentai. Vaikai mokosi juos įjungti ir išjungti, saugiai naudoti. Susipažįsta su baterijomis, kaip energijos šaltiniu.
4. Garso įrašymo įranga: nešiojami mikrofonai/diktofonai. Vaikams gali būti skiriamos įvairios užduotys – įrašyti komentarus išvykos metu, padainuoti savo mėgstamiausią dainelę ar padeklamuoti eilėraštuką. Vaikai mokosi taisyklingai naudoti priemonės, jas įjungti ir išjungti.
5. Kompiuteris/spausdintuvas: vaikai mokosi naudotis kompiuteriu – įjungti ir išjungti, valdyti pelę, atsidaryti ir uždaryti programėles, atspausdinti savo piešinį ar kitą darbėlį. Esant internetinei prieigai su auklėtoja aptaria saugų interneto naudojimą.
6. Televizorius: žiūrimos vaikams skirtos laidos, ar video įrašai siekiant suteikti vaikams žinių ar sudominti einama tema.
7. Projektorius: naudojamas įvairių pristatymų ir aptarimų metu, žiūrint vaikų padarytas nuotraukas ar video įrašus. Auklėtoja pristatomo veiklos pasitelkiant įvairius WEB2.0 įrankius (Animoto, Voki, Voicethread, GoogleEarth ir kt.)
8. Programuojami žaislai: ugdo vaikų loginį mąstymą ir krypties supratimą (kairė, dešinė, pirmyn, atgal).

Integralios vaiko kompetencijos (asmens kompetencijos) scheminė raiška

Vaiko kompetenciją sudaro asmeninės savybės, bendražmogiškos vertybės, žinios, gebėjimai ir įgūdžiai, kuriuos jis gali sėkmingai taikyti praktinėje veikloje. Integrali kompetencija įgyjama plėtojant komunikavimo, socialinę, pažintinę, sveikatos, meninę kompetencijas, kurios glaudžiai tarpusavyje siejasi, persipina viena su kita. Apie vaiko kompetencijų plėtojimą, jų sąveiką pedagogas turėtų galvoti visuose ugdymo organizavimo etapuose.

Programos turinio modeliavimas

Programos turinys įgyvendinamas projektiniu būdu:

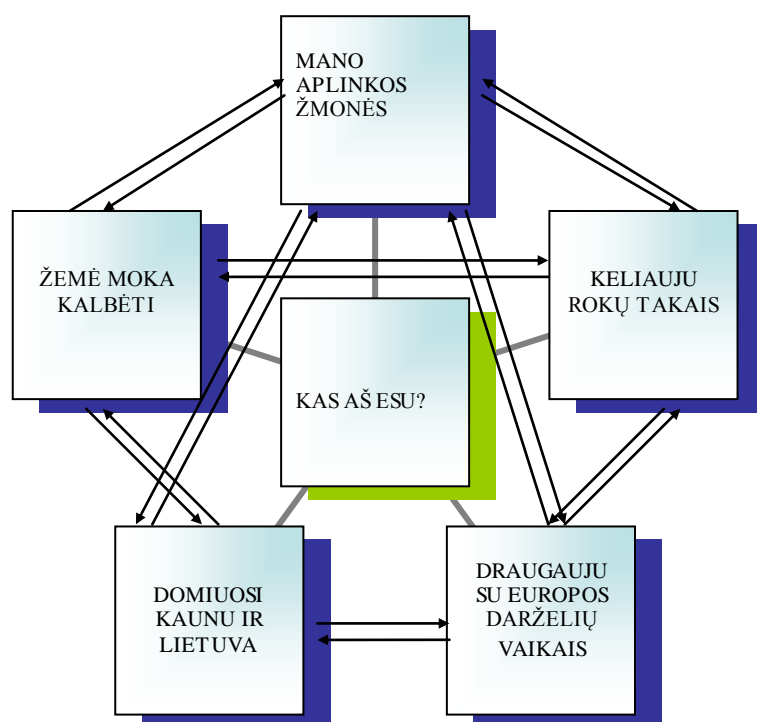
- Leidžia atsizvelgti į skirtingą ugdytinių patirtį, aktyvumą, gebėjimus, interesus.
- Suteikia galimybę vaikams detaliau susipažinti su realiomis situacijomis, todėl jie įgyja daugiau įgūdžių ir gebėjimų.
- Sudaro sąlygas dinamiškam ir įvairiapusiam vaikų ugdymo procesui.
- Suteikia galimybę vaikams išreikšti save, atskleisti savo gebėjimus ir galimybes.
- Sudaro geresnes sąlygas vaikų bendradarbiavimui: išgirsti kito nuomonę, susitarti, bendrai atlikti darbą, derinti individualius ir grupinius interesus.
- Skatina aktyvesnę šeimos dalyvavimą, todėl prasiplečia ugdomoji aplinka, pajvairinamas ugdymo turinys naujomis idėjomis, metodais.
- Padeda tobulėti pedagogo refleksijos kompetencijai, vertinant projekto kokybę.

Ugdymo turinio integraciniai ryšiai

Vaikas bendrauja su artimais žmonėmis, mokosi juos gerbti ir pažinti, pasitikėti jais, suvokia, kad kiekvienas žmogus yra unikalus. Save ir aplinkinius žmones pažįsta per artimiausią aplinką, gamtą, kultūrą, savo miestą, Tėvynę, ugdo pagarbą ir meilę savo kraštui. Dalyvavimas tarptautiniuose projektuose padeda vaikams pasidalinti savo darbais ir mintimis su kitų šalių vaikais.

„Auginu gyvybės medį“ projekto modelis

Projektai sudaryti laikantis perimamumo, integralumo, nuoseklumo principų. Kiekviename projekte yra penki esminiai elementai: bendras supratimas, įgūdžiai, požiūris, veiksmai, žinios.

Bendras supratimas.

Pagrindinės koncepcijos yra išreikštos klausimais: koks jis? kaip jis veikia? kaip jis susijęs su kitais dalykais? Tai skatina tyrinėjimo procesą.

Įgūdžiai.

Siekama pagrindinių įgūdžių formavimo: mąstymo, bendravimo, socialinio elgesio.

Požiūris.

Skatinama tolerancija, pagarba, dora, pasitikėjimas.

Veiksmai.

Vaikai skatinami išreikšti save, išmintingai pasirinkti ir atsakingai elgtis su bendraamžiais ir suaugusiais.

Žinios.

Turtinamos vaikų žinios apie fizinę ir socialinę aplinką per įvairią veiklą, remiantis vaikų patirtimi, gebėjimais, turimomis žiniomis.

Projektų turinio skaida

Ugdymo turinys lanksčiai pritaikomas įvairaus amžiaus vaikams, pagal kiekvieno vaiko ir bendrą grupės lygį. Auklėtoja, rengdamasi sudaryti veiklos gaires metams, sukonkretina, kurius projektus renka, kaip juos plėtoja, numato tikslą, prognozuoja laukiamus rezultatus. Svarbu pasirinkti tinkamas ugdymo formas, metodus. Nuolat stebėdama ir analizuodama

ugdymo procesą, esant reikalui, keičia, papildo, ieško naujų sprendimų būdų. Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 7 d. įsakymu Nr. ISAK – 179 „Dėl rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos patvirtinimo“ ir 2008 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. ISAK - 1469 „Dėl rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“ į projektinę veiklą yra integruojamos rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos ikimokykliniam ugdymui rekomenduojamos temos.

1. KAS AŠ ESU?

- Turiu kūną – sielos buveinę.
- Galiu pažinti pasaulį pojūčiais.
- Mokausi pažinti ir valdyti emocijas ir jausmus.
- Pratinuosi būti jautriu (dėmesingumas, užuojauta, pagalba, pagarba, tolerancija), atsakingu (pareigingumas, sąžiningumas, savanoriškumas).

Siekiny. Aš pasirengęs priimti kitus.

2. MANO APLINKOS ŽMONĖS

- Žinau, aš – tai ne jis, jis – tai ne aš.
- Esu dėkingas darželio darbuotojams.
- Noriu supažindinti draugus su savo šeima.
- Pristatau savo gimines ir draugus, kaimynus.

Siekiny. Gerbiu kiekvieną ir dalinuosi su jais savo patirtimi.

3. ŽEMĖ MOKA KALBĖTI

- Noriu pažinti darželio kiemo paslaptis.
- Domiuosi, kaip sėkla virsta augalu.
- Atrandu, kas juda, skraido, knibžda...
- Tyrinėju, kokia vandens reikšmė gyvybei.
- Stebiuosi metų laikų kaita.
- Smalsauju, kaip Saulė draugauja su Žeme.
- Svarstau, kaip išreikšti pagarbą žemei ir gyvybei.

Siekiny. Gamtą ir gyvybę suvokiu kaip Dievo dovaną, kurią privalu puoselėti ir saugoti.

4. KELIAUJU ROKŲ TAKAIS

- Pasakoju apie savo namų kiemą.
- Domiuosi Rokų praeitimi.
- Lankausi Rokų gyvenvietės įstaigose.
- Susipažįstu su Jiesios kraštovaizdžio draustiniu.
- Sužinau apie Rokų iškilias asmenybes, amatininkus ir tradicijas.

Siekiny. Visur miela – tėviškėje mieliausia.

5. DOMIUOSI KAUNU IR LIETUVA

- Klausinėju, kaip gyveno mūsų senoliai.
- Kalbuosi apie gimtąjį miestą.
- Aiškinuosi, kas garsina Kauną.
- Stebiuosi Lietuvos gamtos įvairove.
- Domiuosi Lietuvos sostine – Vilniumi.

Siekinys. Džiaugiuosi, kad esu Lietuvos pilietis.

6. DRAUGAUJU SU EUROPOS DARŽELIŲ VAIKAIS.

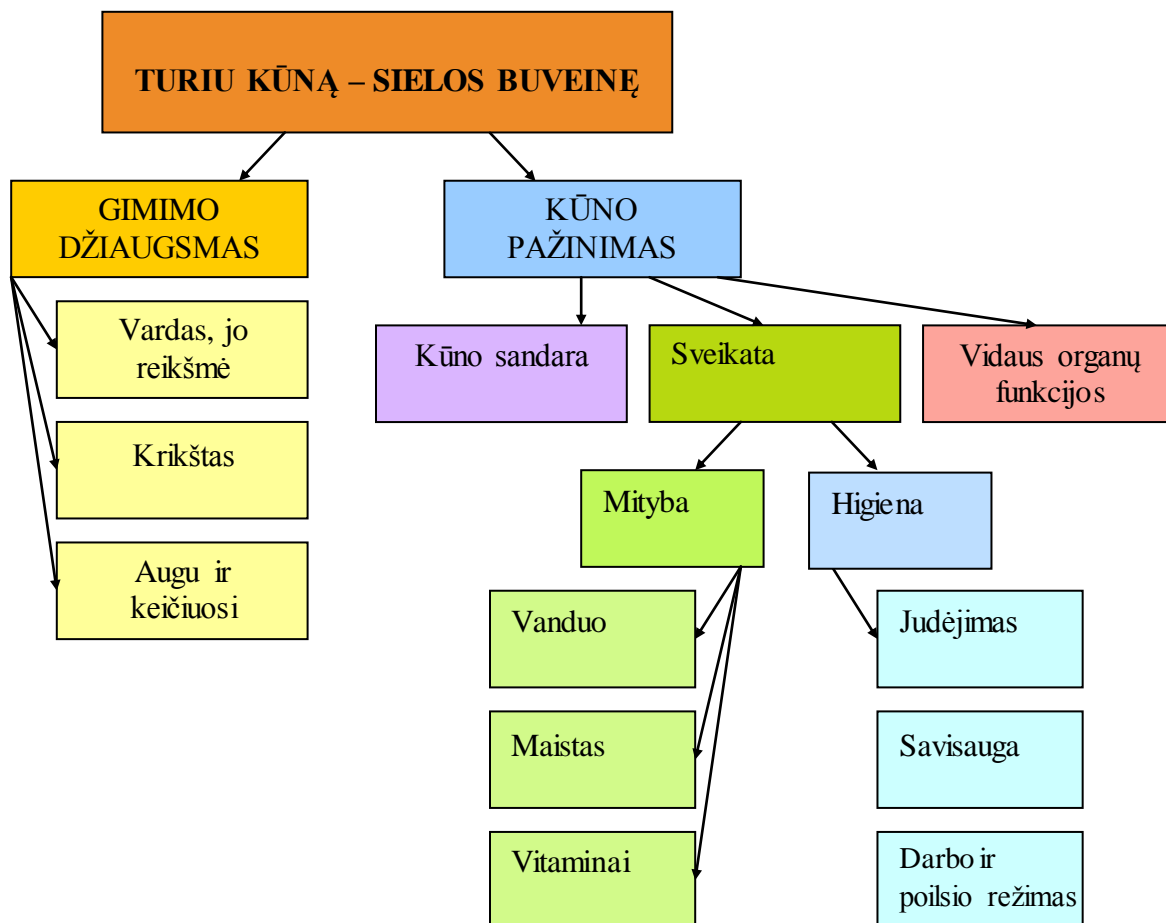
- Klausinėju, kas yra Europa, kodėl ji mums svarbi.
- Domiuosi, ką kitose Europos šalyse veikia mano bendraamžiai.
- Pasakoju apie save ir savo darželį kitų Europos šalių vaikams.

Siekinys. Smagu turėti draugų Europoje.

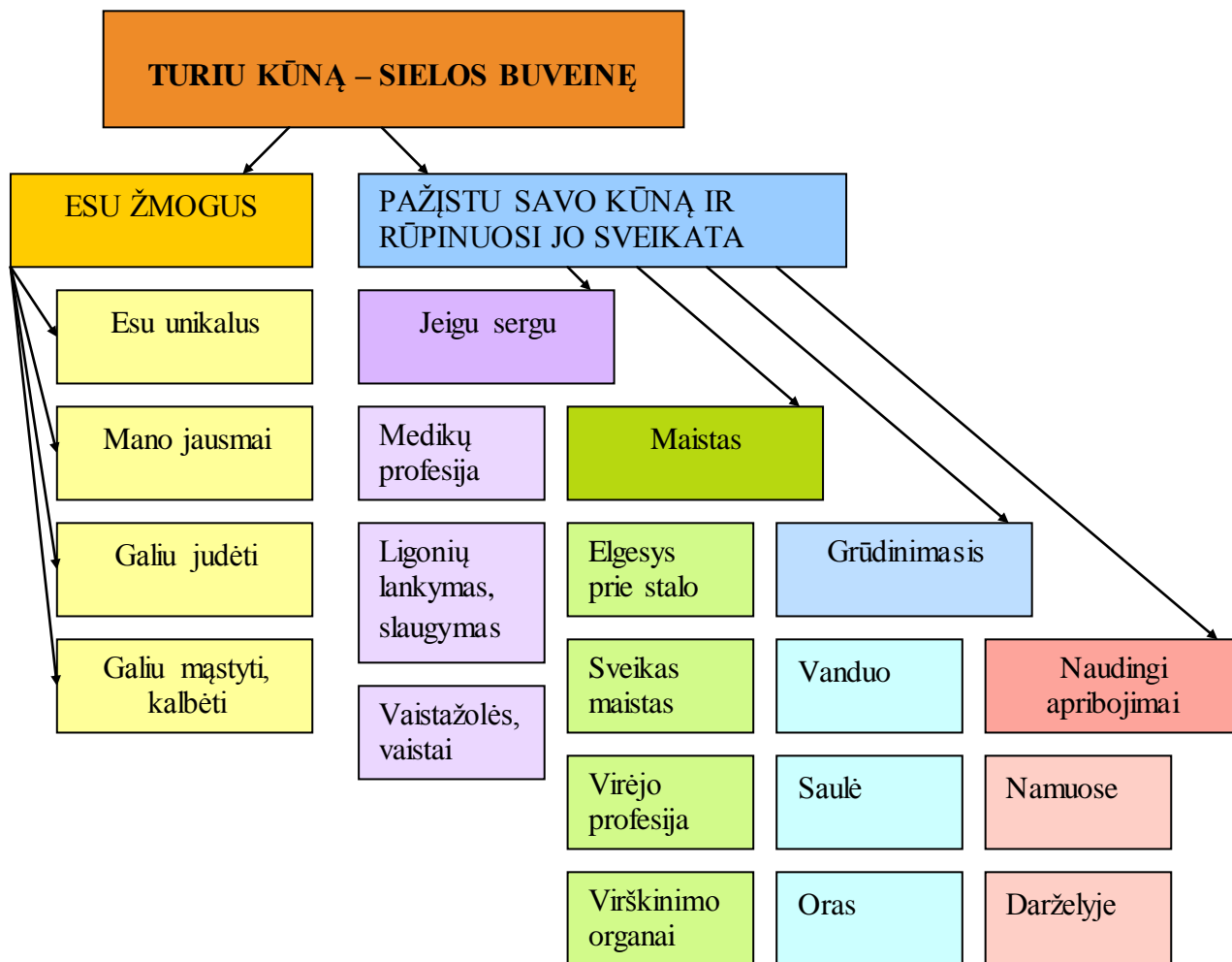
Teminių projektų pasiskirstymas pagal amžių:

2 – 3 metų vaikams					
Kas aš esu?	Mano aplinkos žmonės	Žemė moka kalbėti	Keliauj u Rokų takais	Domiu osi Kaunu ir Lietuva	Draugau ju su Europos darželinukais
4-5(6) metų vaikams					

I variantas

II variantas

Projektinės veiklos gairės

Sutartiniai ženklai:

- - uždaviniai pažinimo kompetencijai ugdyti.
- - uždaviniai socialinei kompetencijai ugdyti.
- - uždaviniai komunikavimo kompetencijai ugdyti.
- - uždaviniai sveikatos kompetencijai ugdyti.
- - uždaviniai meninei kompetencijai ugdyti.

Projektas „Kas aš esu?“			
Vertybines nuostatas:			
<p>Priimantis save tokį koks yra; Domiuosi savo ir kitų emocijomis, jausmais; Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį; Siekiantis suvokti savo veiklos ir elgesio prasmingumą; Domiuosi tuo kas nauja, palankiai nusiteikęs naujoms veikloms; Išreiškiantis save bei savo patirtį kalba, meninėmis priemonėmis; Jaučiantis saviraiškos ir kūrybiškumo džiaugsmą</p>			
Esminiai gebėjimai		Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
2–3 m. amžiaus vaikams	4–5(6) m. amžiaus vaikams	2–3 m. amžiaus vaikams	4–5(6) m. amžiaus vaikams
<p> Domėsis savimi, atpažins ir pavadins pagrindines žmogaus kūno dalis, apibūdins jų reikšmę žmogui. Pastebės skirtumus ir panašumus tarp savęs ir draugų. Gebės naudotis programuojamais žaislais.</p> <p> Gebės atlikti pagrindinius kūno judesius, mėgdžioti kai kurių gyvūnų eisenas, pozas. Pasitikės savo jėgomis atliekant įvairius pratimus. Įgis savitvarkos ir higienos įgūdžių.</p> <p> Gebės įvardinti kai kurias vidines savo būsenas. Mokės išreikšti savo nuotaiką kūno kalba,</p>	<p> Atpažins ir pavadins visas žmogaus kūno dalis, apibūdins jų reikšmę žmogui, –įvertins žmogaus augimo ir keitimosi dėsnius. Tyrinės artimiausią aplinką.</p> <p> Įgis sveiko gyvenimo įpročius, gebės savarankiškai laikytis asmens higienos. Suvoks, kad gali judėti įvairiomis pozomis ir kryptimis, akcentuojant judėjimą atgal. Gebės atskirti dešinę ir kairę puses. Suvoks kvėpavimo svarbą. Gebės valdyti savo jausmus, elgesį.</p> <p> Atskleisti, kad kiekvienas esame unikalūs, išryškinti šeimos narių panašumus.</p>	<p>Turiu kūną – sielos buveinę. Žaidžia žaidimus susijusius su kūno dalimis, vardų įsiminimu, mažybiniais vardais. Aiškinasi, ką žmonės moka, o gyvūnai nemoka (kalbėti, skaityti, rašyti, dirbti, nes turi protingą, mokačią mylėti sielą). Klauso įvairių įrašų – pasakų, dainelių, paukščių giesmių. Diskusijos kaip veidas atskleidžia žmogaus nuotaikas. Varto knygeles apie žmogaus kūno sandarą, skaito eilėraščius (pvz., K. Kubilinsko „Vienas“, J. Degutytės „Dvi rankelės“ ir kt). Žaidžia žaidimus koordinuotam kūno judėjimui: rėpliojimui, voliojimuisi, ėjimui ir kt. Mėgdžioja gyvūnų eisenas, pozas. Atlieka ritmo pratimus, panaudojant įvairius daiktus, kaladėles, smėlio, žvyro</p>	<p>Turiu kūną – sielos buveinę. Analizuoja žmogaus ir gyvūno skirtumus, išryškinant kalbą, mąstymą, žmogaus sielos nemirtingumą. Tyrinėja savo kūną, įgyja žinių apie atskiras kūno dalis, vidaus organus. Matuoja vaikų ir grupės darbuotojų ūgį, įvertina rezultatus. Atlieka įvairius rankų smulkiosios motorikos lavinimo pratimus. Atlieka įvairius kvėpavimo pratimus, pro lupą tyrinėja odą. Panaudodami garso įrašymo, filmavimo techniką, kuria savo grupės dienoraštį. Aptaria kūno nuovargio požymius, poilsio poreikį, naudoja įvairius atsipalaidavimo būdus. Žaidžia žaidimus, atskleidžiančius balso,</p>

<p>žodžiais. Mokės mandagiai paprašyti ir atsiprašyti. Pasitikės savimi, įgis savitvarkos ir savitamos įgūdžius.</p> <p>☺ Gebės drąsiai reikšti mintis, pavadinti, klausinėti apie įdomius arba nesuprantamus potyrius, pojūčius. Išmoks įvardinti pagrindines emocijas (juokiasi, verkia, liūdi, šypsosi). Gebės žodžiu įvertinti elgesį, pavadinti savo pojūčius. Apibūdins savo atliekamus veiksmus, išmoks naujų sąvokų ir žodžių, susijusių su veiksmais ir jausmais.</p> <p>🎵 Gebės matyti, atrasti, išgirsti, pajauti spalvas ir garsus, išreikšti savo jausmus spalvomis. Suvoks, kad galima piešti ne tik pieštukais ar teptuku, bet ir visu savo kūnu. Gebės atlikti ritminius pratimus su įvairiais daiktais, žaislais, plojant, trepsint. Išreikš-muziką įvairiais judesiais. Mokės naudotis klausymo stotele: CD grotuvu su keliomis ausinėmis (įjungti ir išjungti grotuvą).</p>	<p>Mokytis nusakyti savo būseną, jos atsiradimo priežastis. Ugdyti gebėjimą planuoti savo veiklą, numatyti veiklos rezultatus, pasekmes. Save suvokti kaip unikalų, savarankišką asmenį, galintį turėti skirtingus poreikius ir norus.</p> <p>☺ Gebės drąsiai reikšti mintis. išmoks apibūdinti žmones, jų patiriamas emocijas, jas lyginti, gretinti, kartu plečiant būdvardinę ir veiksmažodinę leksiką antonimais ir sinonimais. Gebės kurti pasakojimus, mįsles. Laikysis kalbinio bendravimo etikos, tarsis dėl įvairios veiklos taisyklių ir stengsis jų laikytis Gebės pastebėti savo ir draugų kalbos klaidas.</p> <p>🎵 Gebės pamatyti, atrasti, išgirsti, pajauti spalvas ir garsus, jais išreikšti savo jausmus. Susipažins su įvairiais muzikos instrumentais. Gebės sąmoningai įvertinti savo balso dinamiką: dainuoja garsiai ar tyliai; tyrinės balso tempą: greitai ar lėtai „juda muzika“. Išmoks taisyklingai naudotis dailės reikmenimis, juos tausoti, prižiūrėti, išsiaiškinant jų ypatumus ir galimybes. Gebės išreikšti save, skambant muzikai. Mokės naudotis klausymo stotele, garso įrašymo technika: paspausti atitinkamus mygtukus (groti, įrašyti, sustabdyti, pereiti prie kito įrašo takelio).</p>	<p>pripiltas dėžutes, pagaliukus ir kt. Pagal muziką atlieka ritmingus judesius rankomis, kojomis, galva, visu kūnu. Daro pirštų, plaštakų, pėdų antspaudus.</p> <p>Galiu pažinti pasaulį pojūčiais. Žaidžia su žaislais, pagamintais iš skirtingų medžiagų bei faktūrų. Žaidžia žaidimus su smėliu, vandeniu, moliu, gamtine medžiaga, apibūdina pajaustus kontrastus. Eksperimentuoja, tyrinėja daiktus ir reiškinius (pvz.: nešvarios rankytės, muiliukas ir vanduo). Žaidžia įvairius didaktinius žaidimus, lavinančius taktilinius pojūčius (pvz.: „Stebuklingas</p>	<p>eisenos skirtumus. Mena mįsles apie žmogaus kūno dalis. Seka pasakas, klauso grožinės literatūros kūrinių (pvz.: „Žmogus, meška ir lapė“, J. Degutytės „Dvi rankelės“, A. Matučio „Skambioji kalba“ ar pan.). Atlieka įvairius pratimus, užduotis dešinei ir kairei pusėms skirti. Matuoja pėdomis, žingsniu, sprindžiu, saujomis, riešukučiomis. Žaidžia vaidmeninius žaidimus, susijusius su trenerio, gydytojo, slaugytojos profesijomis. Geba apsibrėžti plaštakas, pėdas, padaryti jų antspaudus. Piešia, realaus kūno dydžio siluetus. Modeliuoja judesius iš pagaliukų, lipdo piešia save ir kitus žmones judesyje. Studijuoja savo veidą, jo mimiką, bando atvaizduoti piešinyje. Kuria plakatą su kūno dalių pavadinimais. Kuria pirštukų teatro vaidinimus, įsimena pirštų pavadinimus. Žaidžia pantomimos žaidimus, šešėlių teatrą. Daro pirštų antspaudus, geba juos palyginti.</p> <p>Galiu pažinti pasaulį pojūčiais. Diskutuoja apie aplinkos priežastinius- pasekminius ryšius. Veikia su programuojamai žaislais. Vaikai tyrinėja daiktų ir reiškinių savybes įvairiais pojūčiais. (pvz.: vandens, ledo, šerkšno, sniego savybių tyrinėjimas, įjungiant lytėjimą, uoslę, regėjimą Išskiria kontrastus pojūčių pagalba: šiltas-šaltas, saldus-kartus, slidus-</p>
--	--	--	---

		<p>maišelis”, “Kieno čia rankytė?” ar pan.). Lygina panašius daiktus, randa tokį patį, įvardija daiktų dydį, formą, spalvą, medžiagos ypatybes.</p> <p>Atkreipia dėmesį į kvapus aplinkoje. Pagal skonį atpažįsta, ką valgome.</p> <p>Piešia piršteliais lape, ant smėlio, vandeniui ant lentos, Minko, spaudžia, baksnoja, ražo molį, daro jame pirštelių antspaudus.</p> <p><i>Mokausi pažinti ir valdyti emocijas ir jausmus</i></p> <p>-Diskutuoja apie širdelėje gyvenančius jausmus, kodėl žmonės pyksta?</p> <p>Fonendoskopu klauso širdelės plakimo.</p> <p>Vadovaujantis žodine instrukcija, pavaizduoja įvairias emocijas (pvz.: žaidimas „Veidrodėli, pasakyk“).</p> <p>Mokosi skirti tinkamą ir netinkamą elgesį (pvz.: didaktiniai žaidimai „Ko verkė Onytė“, „Ar galiu taip daryti“ ir kt.).</p> <p>Mokosi nusakyti savo nuotaiką, panaudojant paveikslėlius, sutartinius ženklus.</p>	<p>šiuurkštus ir kt. Tyrinėja pojūčių reikšmę saugumui.</p> <p>Renka informaciją apie žmones, netekusius vieno ar kelių pojūčių, apie unikalų žmogaus organizmo gebėjimą kompensuoti prarastus dalykus. Šią informaciją pristato grupės draugams.</p> <p>Susipažįsta su Brailio raštu, kurčiųjų gestų kalba. Išmėgina įvairiausias ritmo išraiškos galimybes, panaudojant gamtinę medžiagą, įvairius daiktus. Piešia gamtos dažais.</p> <p><i>Mokausi pažinti ir valdyti emocijas ir jausmus.</i></p> <p>Diskutuoja tema „Širdis – jausmų namai“.</p> <p>Eksperimentuoja, kaip galima išreikšti jausmus (pvz.: jausmų raiška gestais, mimika, kalba, veiksmis). Skaičiuoja pulsą ramybės būsenoje ir po įvairių krūvių, susijaudinus.</p> <p>Kuria situacijas (pvz.: „Man liūdna“, „Aš laimingas“, „Aš bijau“).</p> <p>Žaidžia kūrybinius žaidimus (pvz.: „Teatras“, „Svečiuose“, „Parduotuvėje“ ar pan.).</p> <p>Pasigamina stalo žaidimą „Linksma – liūdna“, jį žaisdami įvardijame savo linksmumo, liūdnumo priežastis. Aiškinasi, kaip jaučiasi, tamsoje, šaltyje, miške, mieste ir kt.</p> <p>Skaito, naudoja patarles, priežodžius apie žmogaus jausmus.</p> <p>Išreiškia jausmus meno priemonėmis (pvz.: vaikai atpažįsta jausmus meno kūrinuose ir patys bando meno priemonėmis išreikšti savo jausmus,- kas juos nuliūdino, pradžiugino). Kuria ženklą</p>
--	--	---	--

		<p>Pratnuosi būti jautriu</p> <p>Diskutuoja kaip galiu padėti draugui? Mokosi kasdien vartoti prašymo, padėkos, palinkėjimo žodžius. Migdo žaisliukus, niūniuodami lopšinių melodijas. Mokosi dalintis žaislais su draugais. Komentuoja knygelių iliustracijas apie emocijas. Žaidžia žaidimus su paveikslėlių dėlionėmis.</p>	<p>„Stop“ ir naudojame konfliktinėse situacijose. Kuria savo jausmų knygeles.</p> <p>Pratnuosi būti jautriu</p> <p>Diskutuoja apie dėmesingumą, pagarbą, užuojautą, pagalbą, toleranciją; kaip galime išreikšti pagarbą žmogui, gamtai. Aiškinasi, kaip išmolti būti atsakingu, paslaugiu ir pan. Susipažįsta su kultūringo elgesio taisyklėmis. Aptaria taisykles: „Elkis taip, kad šalia esančiam netrukdytum“ ir „Elkis taip, kad šalia tavęs esančiam būtų gera“.</p> <p>Klausosi grožinės literatūros kūrinių, atspindinčių žmonių tarpusavio santykius, gailestingumą, atjautą ir kitas vertybes, meilę gamtai. Kuria darbelius, dainas draugui. Organizuoja labdarą stokojančiams.</p>
--	--	---	--

Projektas „Mano aplinkos žmonės“

Vertybines nuostatos:

Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais;
 Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams sunkumams bei iššūkiams įveikti;
 Įvaldęs kasdieniniam gyvenimui ir bendravimui reikalingus įgūdžius;
 Gerbiantis žmonių požiūrių įvairovę, skirtumus, tyrinėjantis panašumus;
 Nusiteikęs išklaudyti kitą;
 Saugantis savo ir kitų sveikatą

Esminiai gebėjimai		Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
2–3 m. amžiaus vaikams	4–5(6) m. amžiaus vaikams	2–3 m. amžiaus vaikams	4–5(6) m. amžiaus vaikams
<p> Suvoks žmonių skirtumus ir panašumus. Išmoks elgesio grupėje taisykles. Supras šeimos svarbą žmogui.</p> <p> Suvoks saugas judėjimo ir elgesio taisykles. Gebės</p>	<p> Suvoks žmonių unikalumą, domėsis savo draugais, šeima, jų gyvenimo būdu, darbais. Supras šeimos narių teises ir pareigas.</p> <p> Jaus atsakomybę ne tik už savo, bet ir už kitų</p>	<p>Žinau, aš – tai ne jis, jis – tai ne aš.</p> <p>Tyrinėja situacijas, atskleidžiančius vaikų individualumą (pvz.: „Meškiuk pabusk“, „Susipažinkime“, „Žalioj girioj tamsu“ ir kt.). Diskutuoja temomis: „Ką jis daro kitaip, negu aš“, „Kaip galime susidraugauti“ ar pan.</p>	<p>Žinau, aš – tai ne jis, jis – tai ne aš.</p> <p>Diskutuoja temomis: „Kuo mes skiriamės?“, „Kodėl kiekvienas elgiamės savaip?“, „Ar galime atpažinti draugą, jo nematant“. Mokosi gerbti asmeninę nuosavybę. Matuoja kūno ūgį ir svorį.</p>

<p>judant orientuotis erdvėje, išvengti kliūčių, keisti judėjimo kryptį ir greitį. Išmoks mėgdžioti kitų atliekamus judesius.</p> <p>♥</p> <p>Džiaugsis savo namais, kuriuose saugu, gera būti kartu su namiškiais. Gebės išreikšti pagarbą žmonėms, kurie jais rūpinasi. Gebės pajusti draugo jausmus ir emocijas. Išmoks žaisti, pasidalinti žaislais, priemonėmis, netrukdyti draugui. Suvoks ir pripažins žaidimo taisykles. Suvoks suaugusių pritarimą, dėmesį arba abejingumą.</p> <p>☺</p> <p>Mokės įsiklausyti, išgirsti, atsilipti. Išmoks įvardinti pagrindines emocijas (juokiasi, verkia, liūdi, šypsosi ir kt.). Gebės įvertinti žodžiu netinkamą elgesį. Gebės bendrauti kalba žaidžiant, dalyvaus pokalbyje, atsakys į klausimus vieno, dviejų ar trijų žodžių sakiniiais. Išsiplės žodynas, gebės pavadinti artimiausius žmones maloniniais- mažybiniais vardais, juos apibūdins bent keletu žodžių. Suvoks žodžiu perteikiamus neilgus kūrinėlius. Pajaus žodžių ritmą, žodžių atliepimą judesiais. Išmoks skirti aplinkos ir kalbos garsus. Gebės suvokti žodžių perteikiamas instrukcijas, jas vykdyti. Išmoks paprašyti ir</p>	<p>saugumą. Gebės atlikti bendrus grupinius judesius, veiksmus. Gebės žaidžiant judriuosius žaidimus laikytis drausmės ir žaidimo taisyklių, padės vienas kitam, siekiant pergalės.</p> <p>♥</p> <p>Gebės gerbti kitus, išklausti jų nuomones, suvoks, kaip palaikyti draugiškus ir artimus santykius su greta esančiais, numatys poelgių pasekmes sau ir kitiems. Išmoks gerbti ir pripažinti kito teisę elgtis savaip. Pastebės gražius artimųjų, draugų poelgius, išmoks kultūringai elgtis su draugais.. Supras, kad jaukumą ir ramybę namuose kuria visi šeimos nariai.</p> <p>☺</p> <p>Gebės bendradarbiauti sprendžiant problemas. Išlavės sakytinė vaiko kalba, išmoksi apibūdinti žmones, jų patiriamas emocijas, jas lyginti, gretinti, kartu plečiant būdvardinę ir veiksmažodinę leksiką antonimais ir sinonimais Gebės sudaryti kūrybinius-siužetinius pasakojimus. Susiformuos kalbinio bendravimo etiketas, gebės pastebėti savo ir draugų kalbos klaidas. Susiformuos poreikis tartis dėl įvairios veiklos taisyklių ir stengtis jų laikytis. Gebės pajusti tarmės ir bendrinės kalbos skirtumus, susipažįstant su tarmių įvairove.</p>	<p>Žaidžia vaidmeninius žaidimus (pvz.: „Darželis“, „Žaislų parduotuvė“ ir kt.) , judriuosius žaidimus, skatinančius kurti judesius bei laisvai, koordinuotai, įvairiais būdais vaikščioti, bėgioti, šliaužioti, ropoti, laiptoti, šokinėti, Mokosi, kad tik paprašius galima naudotis kitiems priklausančiais daiktais, dirbti ir žaisti grupėje. Padeda draugui įveikti mažas kliūtis. Žaidžia žaidimus garso sklidimo kryptčiai, vietai nustatyti, dainuoja daineles su judesiais, groja ritminius pratimus orkestre, panaudojant muzikinius žaislus. Inscenizuoja lengvas siužetines scenas.</p> <p><i>Esu dėkingas darželio darbuotojams.</i></p> <p>Kartu su tėveliais renka informaciją apie grupės, virtuvės darbuotojus, jų darbus, naudą vaikams. Pasikviečia darbuotojus į savo grupę ir supažindina juos su grupės kasdieninėmis veiklomis. Mokosi veikloje naudotis pasisveikinimo, padėkos, atsiveikinimo žodžiais.</p>	<p>Sudaro diagramas. Žaidžia žaidimus, susijusius su jausmais (pvz.: „Stebuklinga kėdė“, „Malonių žodžių kraitelė“ ir kt.). Žaidžia judriuosius žaidimus, skatinančius kurti įvairius judesius. Pagamina darbelį sergančiam draugui. Tyrinėja situacijas ir vysto siužetinius žaidimus (pvz.: „Sergantis draugas“, „Draugas nelaimėje“, „Iškyloje“ ar pan.). Kuria pasakojimus apie draugus, improvizuoja įvairias bendravimo situacijas. Aiškina, kaip padėti draugui įveikti kliūtis, sunkumus, išbando atrastus būdus praktikoje. Pasirenka žaidimo, darbo, kūrybinės veiklos draugą, Žaidžia komandinius žaidimus, skatinančius siekti bendro rezultato, išryškinančius vaikų skirtingus gebėjimus (pvz.: estafetės su skirtingomis užduotimis, laikraščio kūrimas ar pan.). Susidaro reikšmingų grupės švenčių kalendorių, mokosi juo naudotis.</p> <p><i>Esu dėkingas darželio darbuotojams.</i></p> <p>Susipažįsta su darželio patalpomis, darbuotojais, jų atliekamu darbu. Aptaria bendrus darželio reikalavimus, lygina su savo grupės taisyklėmis. Lankosi kitose grupėse, priima vaikus iš kitų grupių, aptaria elgesio svečiuose taisykles. Mokosi etiketo taisyklių, padėkos žodžių. Gamina įvairius suvenyrus, kuria padėkos tekstus, komponuoja puokštes. Analizuoja įspūdžius, ką jautė vaikai, darbuotojai.</p>
--	---	--	--

<p>atsiprašyti.</p> <p>♫</p> <p>Suvoks, kad galima piešti ne tik pieštukais ar teptuku, bet ir visu savo kūnu.</p> <p>Išmoks groti įvairiais muzikos instrumentais, bei patiems juos pasigaminti. Gebės atpažinti įvairių daiktų skleidžiamus garsus, juos mėgdžioti.</p>	<p>Gebės suvokti bendravimo skirtumus su draugais, šeimos nariais, nepažįstamais žmonėmis.</p> <p>♫</p> <p>Gebės išlaikyti dėmesį, susikaupti dirbant įvairius darbelius. Išmoks vertinti meno kūrinčius, kaip žmogaus proto, vaizduotės, kūrybinių galių, rankų darbo produktą. Išmoks groti bent keliais muzikos instrumentais bei gebės patys juos pasigaminti. Išmoks gyvenimo potyrius išreikšti spalvomis, garsais, vaidyba. Gebės kurti vaidinimus grupėje, darželyje, šeimoje, išmoks vertinti ir įsivertinti kūrybinius gebėjimus.</p>	<p><i>Noriu supažindinti draugus su savo šeima.</i></p> <p>Rengia šeimos nuotraukų parodas. Diskutuoja apie šeimos narius, jų darbus. Žaidžia kūrybinius žaidimus (pvz.: „Mano šeima“, „Mano žaislai“ ar t.t.), konstrukcinius žaidimus (pvz.: „Mes statome savo namą“, „Tėčio garažas“ ar pan.), panaudojant priešingos reikšmės žodžius (aukštas-žemas, storas-plonas ir kt.), daiktavardžių vienaskaitą ir daugiskaitą (langas-langai, kėdė-kėdės). Klausosi lopšinių, kinkavimų, žaidimų. Dainuoja, niūniuoja lopšines.</p> <p><i>Pristatau savo gimines ir draugus, kaimynus.</i></p> <p>Diskutuoja apie artimiausius gimines, draugus, kaimynus. Svarsto, kodėl juos myli. Rengia Močiutės, Senelio dienas grupėje. Kalbasi apie draugą, draugystę, pagalbą ištikus bėdai. Žaidžia žaidimus „Ko nėra grupėje”,</p>	<p>Žaidžia kūrybinius žaidimus - ratelius apie darželį, jame dirbančius žmones (pvz.: „Aš rately jūsu“), skaito eilėraščius, pasakojimus apie darželį, darbuotojų profesijas.</p> <p><i>Noriu supažindinti draugus su savo šeima.</i></p> <p>Analizuoja šeimos narių pareigas, šeimos šventes, šeimos narių išorinius panašumus. Ieško informacijos apie našlaičius, vienišus žmones, elgetas. Renka patarles apie šeimą. Pasakoja, ko išmoko iš savo tėvų, senelių. Aptaria apsakymus, eilėraščius apie šeimos gyvenimą (pvz.: J. Dručė „Šeima“, J. Burkus „Tėveliai“ ir kt.). Iliustruoja skaitytus tekstus. Organizuoja parodą „Mano šeima“, piešia šeimos portretą. Kuria knygeles, grupės, šeimos taisykles, kvietimus, sveikinimus. Lipdo save, šeimos narius namų aplinkoje. Dainuoja ir klausosi lopšinių. Žaidžia kūrybinius žaidimus, susijusius su šeimos gyvenimu (pvz.: „Šeima“, „Iškyla“ ar pan.). Konstruoja savo butą (namą), žaidžia jame. Rašo tėveliams laiškus, gamina sveikinimus, daro kitus prasmingus darbus.</p> <p><i>Pristatau savo gimines ir draugus, kaimynus.</i></p> <p>Analizuoja žodžių <i>bičiulis, bičiulystė</i> reikšmes. Mokosi teisingai pavadinti gimines. Diskutuoja apie bendravimą su giminėmis, skaito ir aptaria knygeles (pvz.: Z. Gaižauskaitės</p>
---	---	--	---

		„Veidrodėlis” (atkartoti draugo judesius, mimiką), kuria draugo portretą.	„Mūsų giminėlė“, L. Tolstojaus „Du draugai“ ir kt.), inscenizuoja tekstus. Susipažįsta su tėvų ar giminaičių tarmėmis, mokosi jas atkartoti. Mokosi patarlių apie draugus. Stebi, tyrinėja, vertina ir apibūdina bendruomenės, grupės, šeimos gyvenimą. Kuria „Giminės medį“. Organizuoja konkursą „Mano giminės pyragas“. Diskutuoja apie giminės tradicijas, laidojimo papročius.
--	--	---	---

Projektas „Žemė moka kalbėti”

Vertybines nuostatas:

Džiaugiuosi aplinkos tyrinėjimu, mokymusi;
 Nusiteikęs pasaulio pažinimui, daiktų skaičiavimui, simbolių supratimui ir kūrimui;
 Nusiteikęs tyrinėti aplinkos daiktus, jų ryšius ir santykius;
 Gerbiu gamtą ir atsakingai su ja elgiuosi.

Esminiai gebėjimai		Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
2–3 m. amžiaus vaikams	4–5(6) m. amžiaus vaikams	2–3 m. amžiaus vaikams	4–5(6) m. amžiaus vaikams
 <p>Susipažins su pagrindiniais gamtos reiškiniais, gebės stebėti aplinką, suvoks metų laikų požymius. Mokės pastebėti skirtumus tarp augalų įvairiu metų laiku. Gebės tyrinėti ir eksperimentuoti gamtoje.</p> <p>Y Išmoks žaisti judriuosius žaidimus lauke, gebės laikytis sutartų žaidimo</p>	 <p>Gebės sutelkti dėmesį, suvokti, įsiminti, tyrinėdamas gamtos reiškinius. Išmoks įvairiais pojūčiais pažinti augmeniją ir gyvūniją. Suvoks gamtos ir žmogaus ryšį. Gebės įgytas žinias susieti su praktine veikla, pasidalinti patirtimi. Mokės išskirti charakteringus metų laikų požymius, reiškinius. Suvoks „metų ratą“ ir gebės stebėti gamtą skirtingu metų laiku. Gebės stebėti, fiksuoti, savarankiškai veikti. Išmoks sudaryti ir „perskaityti“ augalų augimo diagramas.</p> <p>Y Išmoks žaisti įvairius judriuosius žaidimus lauke, suvoks aktyvaus poilsio</p>	<p>Noriu pažinti darželio kiemo paslaptis.</p> <p>Susipažįsta su kiemo augmenija. Ieško lapuočių ir spygliuočių medžių skirtumų. Stebi ir tyrinėja žolynus, gėles, vaistinius augalus. Žaidžia žaidimus (pvz.: „Kankorėžių pusiausvyra“, „Mįslingi kontūrai“ „Pažiūrėkime pro langelį“ ar pan.). Matuoja ir pavadina darželio kieme augančius medžius. Išbando kieme esančias priemones, sužino kaip saugiai jomis naudotis. Mokosi įveikti natūralias kliūtis, esančias darželio teritorijoje. Išmatuoja žingsniukais pasirinktą plotelį. Piešia su kreidelėmis ant asfalto, klausosi ir</p>	<p>Noriu pažinti darželio kiemo paslaptis.</p> <p>Diskutuoja „Ar yra darželio kieme paslapčių?“. Tyrinėja aplinkos augmeniją ir gyvūniją, šviesos prasiskverbimą pro įvairius augalų lapus prie šviesos stalo. Susipažįsta su augalais – gydytojais, augalais – sinoptikais. Skaičiuoja darželio teritorijoje augančius medžius ir krūmus, sudaro augalų augimo diagramas. Braižo darželio kiemo planą ir gamina maketus. Kuria elgesio gamtoje taisykles. Kuria miniatiūras apie kiemo</p>

<p>taisyklių. Supažins su daržovėmis, jų nauda sveikatai. Žinos, koks maistas yra sveikas, o koks ne.</p> <p>♥</p> <p>Gebės rūpintis, mylėti ir saugoti gamtą. Suvoks pagrindines gamtosaugines idėjas. Išmoks vertinti ir saugoti bet kokias gyvybės pasireiškimo formas.</p> <p>☺</p> <p>Išsiplėš aktyvusis ir pasyvusis žodynas žopdžiais apie gamtos reiškinius, Gebės pavadinti mūsų aplinkai būdingus augalus, gyvūnus, paukščius. Išmoks mėgdžioti vabzdžių dūzgimą, zyzimą, gyvūnų skleidžiamus garsus ir balsus.</p> <p>♪</p> <p>Gebės pamatyti, atrasti, išgirsti, pajauti gamtos spalvas ir garsus. Gebės pajusti metų laikų grožį, nuotaiką.</p>	<p>naudą. Išmoks pasirinkti tinkamą aprangą, saugoti sveikatą. Suvoks dienos režimo svarbą ir naudą. Susiformuos teisingas požiūris į gamtos, maisto įtaką sveikatai.</p> <p>♥</p> <p>Gebės pajusti pagarbą žemei, joje esančiai gyvybei. Susiformuos nuostata saugoti gamtą, jausti už ją atsakomybę. Suvoks ir taikys praktiškai gamtosaugines idėjas.</p> <p>☺</p> <p>Gebės žodžiais apibūdinti gamtos reiškinius, augalų dalis, būdingiausias gyvūnų ir paukščių bruožus. Gebės taisyklingai suformuluoti klausimus dalintis patirtimi. Išmoks informacijos ieškoti knygoje, internete. Išmoks pamėgdžioti gyvūnų, paukščių, gamtos reiškinių garsus ir balsus.</p> <p>♪</p> <p>Gebės pajauti, išgirsti, atrasti, pamatyti gamtos grožį, jos įvairovę; mokės savo jausmus, išgyvenimus perteikti piešiniu, šokiu, daina, vaidinimu. Gebės kurti, panaudojant tik natūralias gamtines žaliavas.</p>	<p>pamėgdžioja paukštelių giesmes.</p> <p><i>Domiuosi, kaip sėkla virsta augalu.</i></p> <p>Sodina stambias sėklas, stebi kaip auga, aiškinasi, ką reikia daryti, kad augalas augtų. Sodina juos į daržą arba jais pamaitina gyvūnėlius. Iš kvapo, skonio atpažįsta, ką valgo. Varto knygeles apie augalus, deklamuoja eilėraščius (pvz.: J.Degutytės „Dvi rankelės“). Lygina panašius augalus, atranda toki patį. Bando nusakyti augalo savybes. Atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje augančius augalus. Žaidžia imitacinius žaidimus apie augalo vegetaciją, jo panaudojimą. Diskutuoja apie augalų naudą. Žaidžia žaidimus su augalų kortelėmis, paveikslėliais. Patirtus išgyvenimus atskleidžia lipdydami, piešdami, tapydami, žaisdami gamtine medžiaga.</p>	<p>gyvenimą. Piešia gamtos dažais. Liaudies kūrybos motyvais gamina dirbinius iš žolynų. Piešia svajonių darželio kiemą, kuriame vaikai norėtų žaisti. Atlieka relaksacinius pratimus gamtoje. Žaidžia judrius žaidimus pvz.: („Paukštelio perinimas“, „Kankorėžių pusiausvyra“ ar pan.). Dalyvauja sportinėse pramogose, varžybose, meninėse akcijose (pvz.: medžių puošimo akcija „Žaisliukas liūdinčiam medžiui“).</p> <p><i>Domiuosi, kaip sėkla virsta augalu.</i></p> <p>Diskutuoja : „Iš kur atsiranda augalai?“, „Augalai gali būti naudingi ir pavojingi“, „Kaip augalai dauginasi?“, „Ko reikia, kad augalas augtų?“ ir pan. Renka medžiagą iš enciklopedijų, žinybų, interneto. Mokosi surinktą medžiagą sisteminti. Sodina augalus grupėje ir lauke, juos stebi ir sudarinėja augalų augimo diagramas, piešia, rašo augalo „metraščių“. Įkuria grupėje sėklų „muziejų“. Tyrinėja, kaip augimo sąlygos veikia augalo augimą (pvz.: kas atsitinka, kai augalus užpuola kenkėjai, kai per daug kaitri saulė, ar trūksta vandens ir pan.). Pildo orų stebėjimo lenteles. Dalyvauja akcijoje „Daigelis“. Domisi patarlėmis, mįslėmis apie augalus. Skaito grožinės literatūros kūrinius apie augalus. Kuria dainas,</p>
--	--	---	---

		<p><i>Atrandu, kas juda, skraido, knibžda...</i></p> <p>Prižiūri ir stebi grupėje esančio akvariumo gyventojus. Kalbasi apie gyvūnėlius, esančius namuose, stebi ir tyrinėja vabzdžius, paukščius darželio teritorijoje. Varto knygeles su gyvūnų paveikslėliais, atpažįsta matytus aplinkoje. Mėgdžioja gyvūnų judesius, garsus. Klausosi įvairių muzikinių įrašų su gyvūnų, paukščių balsais. Meninėmis priemonėmis išreiškia savo patyrimą (pvz.: pirštukais štampuoja vabaliukų takelį, judesiais imituoja musės ropojimą ir pan.)</p> <p><i>Tyrinėju, kokia vandens reikšmė gyvybei.</i></p> <p>Eksperimentuoja: sodina svogūnus ar pupas, vienus laisto, kitus - ne, stebi jų vegetaciją. Pamerkia vieną</p>	<p>eilėraščius, mįsles, pasakojimus apie augalus. Gamina maistą iš daržovių ir vaisių. Parengia receptų knygelę. Išreiškia savo potyrius per meno priemones ir kūrybines improvizacijas. Piešia gamtos dažais. Aplikuoja iš džiovintų augalų.</p> <p><i>Atrandu, kas juda, skraido, knibžda...</i></p> <p>Vyksta tyrinėjimų, atradimų išvykos, mokosi sisteminti surinktą apie gyvūnus medžiagą, atkreipia dėmesį į jų augimą, keitimąsi. Susipažįsta su smulkiają tautosaką apie gyvūnus, renka žinias apie gyvūnus, kurie laikyti šventais. Aiškinasi, kokie vabzdžiai naudingi, pavojingi žmonėms, augalams. Pagal gyvūnų elgesį spėja orus. Mėgdžioja įvairių gyvūnų garsus, judesius. Dalyvauja ekskursijose į zoologijos sodą, muziejų, stručių fermą. Iš gamtinės medžiagos konstruoja įvairius gyvūnus. Klausosi įvairių muzikinių įrašų su gyvūnų, paukščių balsais. Skaičiuoja inkilėlius ir parskrendančius paukščius, veda „Paukščių kalendorių“; konstruoja, piešia inkilėlius, paukštėlius, vabalėlius.</p> <p><i>Tyrinėju, kokia vandens reikšmė gyvybei.</i></p> <p>Tyrinėja vandens savybes (bekvapis, bespalvis ir t.t.).</p>
--	--	--	---

		<p>žiedą, kitą įdeda į vazą be vandens ir pan. Aiškinasi vandens svarbą žemei, augalams, žmogui.</p> <p>Kalbasi apie lietu, vandens telkinius. Stebi balas, aptaria, kur jos dingsta. Mokosi imitacinių dainelių apie lietu, vandenį.</p> <p><i>Stebiuosi metų laikų kaita.</i></p> <p>Klausosi kūrinėlių apie metų laikus. Visais metų laikais stebi augmeniją ir gyvūniją, aiškinasi panašumus ir skirtumus. Renka ir džiovinama būdingus tam metų laikui augalus, jų lapus, žiedus. Diskutuoja, kaip reikia rengtis skirtingais metų laikais. Stebi orų kaitą, įvardija gamtos reiškinius.</p>	<p>Eksperimentiniais būdais aiškinasi apie vandens svarbą žmogui, augalams, gyvūnams, susipažįsta su vandens telkiniais, esančiais mūsų apylinkėje. Renka informaciją apie didžiausius vandens telkinius Lietuvoje, Baltijos jūros įtaka Lietuvos klimatui. Skaito grožinę literatūrą apie vandenį. Susipažįsta su smulkiaja tautosaka, sakmėmis apie vandenį. Diskutuoja kas būtų žemėje, jeigu nebūtų vandens?</p> <p>Meninėmis priemonėmis išreiškia savo pastebėjimus.</p> <p><i>Stebiuosi metų laikų kaita.</i></p> <p>Susipažįsta su laiko skaičiavimo matais ir vienetais. Aiškinasi, kodėl keičiasi metų laikai. Renka medžiagą apie vaikų mėgstamiausias veiklas pavasarį, vasarą, rudenį, žiemą. Trumpalaikių, ilgalaikių, individualių ir grupinių stebėjimų metu stebi gamtą įvairiais metų laikais, randa metų laikų skirtumus, panašumus, požymius. Tyrinėja, kaip keičiasi augmenijos ir gyvūnijos gyvenimo sąlygos, keičiantis metų laikams. Renka medžiagą apie žmogaus veiklos poveikį aplinkai. Rengia darbų parodas, kuria metų laikų simbolius. Skaito grožinės literatūros kūrinėlius. Kuria gamtos stebėjimų knygą, metų ratą, vieno augalo „metraščių“.</p>
--	--	--	--

		<p><i>Smalsauju, kaip Saulė draugauja su Žeme.</i> Aiškinasi, kas šildo žemele, kodėl kartais saulės nematyti. Stebi augalus šviečiant saulei ir apsiniaukusią dieną, bando išvelgti skirtumus.</p> <p><i>Svarstau, kaip išreikšti pagarbą žemei ir gyvybei.</i> Renka medžiagą apie mums kasdien padovanotas žemės gėrybes. Mokosi prižiūrėti augalus ir gyvūnus (laistyti, purenti žemę, maitinti, pagirdyti). Dalyvauja akcijose „Švari gamta“</p>	<p><i>Smalsauju, kaip Saulė draugauja su Žeme.</i> Eksperimentuoja ir aiškinasi, kokią įtaką augalams, žmogui daro šviesa ir šiluma. Augina augalus tamsoje ir šviesoje. Diskutuoja „Kaip saulė keliauja dangum?“, „Kam reikalinga diena ir naktis?“ tyrinėja „Kaip susidaro pavėsis, šešėlis?“ Kuria saulės laikrodį, jį stebėdami, seka saulės dienos kelionę. Renka medžiagą apie saulės garbinimą senovėje, saulės vardus, saulės ir žemės draugystę. Aplikuoja, piešia, lanksto saulę, panaudodami natūralias gamtines medžiagas.</p> <p><i>Svarstau, kaip išreikšti pagarbą žemei ir gyvybei.</i> Renka medžiagą apie žmogaus daromą įtaką ir žalą gamtai, ją pristato grupės draugams. Augina daigus, sodina augalus, jais puošia darželio teritoriją. Puošia aplinką savo darbeliais. Organizuoja švaros dienas, dalyvauja talkose. Renka medžiagą apie nykstančius augalus, kuria savo grupės „Raudonąją knygą“. Kuria elgesio gamtoje taisykles.</p>
Projektas „Keliauju Rokų takais ”			
<p>Vertybinės nuostatos: Tyrinėju ir pažįstu savo artimiausią aplinką; Stengiuosi būti aktyviu aplinkos kūrėju; Gerbiu savo krašto istoriją ir tradicijas.</p>			
Esminiai gebėjimai		Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
4–5(6) m. amžiaus vaikams		4–5(6) m. amžiaus vaikams	
 Gebės pažinti ir tyrinėti aplinkinį pasaulį, pagilins žinias		<i>Susipažinkite, kur aš gyvenu</i> Piešia gatvių planus, gamina maketus, kuriuose pažymi,	

apie Rokų tradicijas, praeitį, susipažins su įžymiais Rokų žmonėmis ir jų darbais. Suvoks Rokų regiono ypatumus.

Išmoks pažinti ir vertinti gimtines savitumą. Gebės įvertinti ir pastebėti gamtos ir žmogaus kuriamą grožį, pagal išgales kurs jį savo aplinkoje. Išsiugdys ekologinį mąstymą praktinių veiklų metu. Išmoks puoselėti ir saugoti bei perimti tautos, gimtojo krašto kultūrinį paveldą.

Gebės bendrauti, atrandant ir pažįstant artimiausią aplinką, žodžiu išreikšti savo jausmus, emocijas. Išmoks atpasakoti savo paties patirtus įspūdžius, nuotykius, matytus įvykius. Gebės žodžiu pristatyti savo surinktą medžiagą apie Rokų apylinkes, jos gyventojus. Išmoks lietuvių liaudies patarlių, mįslių apie gimtinę.

Gebės saugiai elgtis namuose, kelionėje, išlavės saugumo, sveikatos stiprinimo įgūdžiai. Supras saugios ir švarios aplinkos poveikį gamtai, žmogui. Gebės įveikti natūralias kliūtis. Patobulės smulkioji ir stambioji kūno raumenų motorika, koordinacija.

Gebės atskleisti save kaip potencialų kūrėją. Išsiugdys meninį skonį, įgis parodų rengimo įgūdžių.

kur gyvena pažįstami žmonės, renka medžiagą apie gatvių pavadinimų reikšmę, ją pristato grupės draugams. Rengia foto, piešinių parodas „Mano namas, gatvė“. Diskutuoja: „Ar galima pasirinkti kaimyną?“, „Kaip bendraujame su kaimynais?“. Kuria pasakojimus apie namus. Konstruoja namus, gatves iš kaladžių, smėlio, lipdo iš molio, piešia įvairia technika, štampuoja „plytas“ kempine. Žaidžia atsipalaidavimo žaidimus (pvz. „Isivaizduok vietą, kurioje tau gera“). Skaito grožinę literatūrą (pvz.: latvių liaudies pasaką „Kiškis ir lapė“, A. Matučio „Šimtas aukštų“, „Plyta“, A. Lindgren „Mažylis ir Karlsonas, kuris gyvena ant stogo“ ir kt.) Skaito patarles, priežodžius apie namus. Karpo iš žurnalų nuotraukas su namų vaizdais, kuria paveikslą ar knygelę „Mano svajonių namas“. Mokosi etiketo, mandagaus bendravimo taisyklių, žinias įtvirtina kūrybinių žaidimų metu („Svečiuose pas draugą“, „Parduotuvėje“, „Teatre“..) Pagal galimybes aplanko arčiausiai gyvenantį draugą.

Domimės Rokų praeitimi.

Renka medžiagą apie Rokų praeitį, Rokų vardo kilmę. Lankosi mokyklos kraštotyros muziejuje, prie šv. Roko paminklo. Susipažįsta su Rokų apylinkėje rastomis iškasenomis. Susitinka su Rokų vidurinės mokyklos kraštotyrininkais. Organizuoja foto parodas apie kryžius, koplytstulpius, koplytėles, esančius Rokuose. Vyksta prie artimiausio kryžiaus ir pirmojo Lietuvos geležinkelio. Aplanko Rokų plytinę, susipažįsta su jos istorija. Surengia nuotraukų parodą „Rokų praeitis ir šiandiena“.

Lankomės Rokų gyvenvietės įstaigose.

Vyksta į parduotuvę, paštą, ambulatoriją, kirpyklą, biblioteką. Dalyvauja susitikimuose su tėveliais, dirbančiais Rokuose. Žaidžia vaidmeninius žaidimus, susijusius su įstaigų darbu (pvz.: „Parduotuvė“, „Paštas“, „Kirpykla“, „Poliklinika“, „Biblioteka“). Kuria kvietimus, lankstinukus, skelbimus apie išvykas, pristato išvykų metu surinktą medžiagą. Patirtus įspūdžius išreiškia piešdami, tapydami, aplikuodami, konstruodami. Aiškinamsi nežinomus pavadinimus, žodžius, informacijos ieško enciklopedijose, žodynuose.

Susipažįstame su Jiesios kraštovaizdžio draustiniu.

Renka medžiagą apie Jiesios kraštovaizdžio draustinį: atodangos, retuosius ir vaistinius augalus, gyvūniją, šaltinius. Mokosi saugaus elgesio kelionių metu taisyklių, gamina turisto atmintines. Vyksta į pažintines keliones po draustinį, renka augalų pavyzdžius, sudaro augalų herbariumus., nuotarkose ir piešiniuose fiksuoja matytus retus augalus, paukščius, vabzdžius. Rūpinasi

	<p>aplinkos švara ir tvarka. Eksperimentuoja su upės ir vandentiekio vandeniu. Diskutuoja, ką galėtų padaryti, kad mūsų upė būtų švari? Tyrinėja ledą, šerkšno, sniego savybes. Gamina įvairius darbelius iš gamtinės medžiagos. Potyrius išreiškia meninėmis priemonėmis.</p> <p>Sužinome apie Rokų iškilias asmenybes, amatininkus ir tradicijas</p> <p>Susipažįsta su kunigu ir poetu M.Gustaičiu, rašytojais P.Babicku, K. Boruta ir jų kūryba vaikams, dailininku R. Kalpoku ir jo darbais, knygnešiu P.Varkala. Domimės keramiko S. Jokubaičio, tekstilininkės Z. Mateičos, duonos kepėjos O. Advilonienės darbais. Kviečiasi proseneles, močiutes padainuoti lopšines, pasekti pasakas, pažaisti, pasidalinti savo pomėgiais. Skaito knygeles, atspindinčias žmonių darbą, amatus. Dalyvauja Rokų laisvalaikio centro renginiuose (Sekminėse, Kaziuko mugėje, amatų sambūriuose ir kt.). Rengia parodas, mokosi darbų eksponavimo taisyklių, inscenizuoja kūrinėlius.</p>
Projektas „Domiuosi Kaunu ir Lietuva ”	
<p>Vertybines nuostatas:</p> <p>Ieškau savo etninio tapatumo; Domiuosi, gėriuosi, grožiuosi aplinka, istorija, meno kūriniais; Noriai ir džiaugsmingai keliauju; Pažįstu savo Tėvynės simbolius, žymiausias vietas, sostinę; Domiuosi savo krašto tradicijomis, papročiais, kultūriniu paveldu</p>	
Esminiai gebėjimai	Vaiko veiksenų pavyzdžiai
4–5(6) m. amžiaus vaikams	4–5(6) m. amžiaus vaikams
<p> Įgis žinių apie Lietuvos praeitį. Gebės tyrinėti, lyginti gyvenimą seniau ir dabar. Išmoks pastebėti Lietuvos gamtos įvairovę, didingumą, grožį. Suvoks gimtojo miesto savitumą, gebės rinkti medžiagą apie Kauno gyvenimą.</p> <p>♥ Suvoks senovės ir šių dienų žmonių poreikių skirtumus. Gebės pastebėti, kaip keičiasi ir tvarkosi gimtasis miestas. Įgis socialinių gebėjimų išvykų, ekskursijų, pokalbių metu.</p> <p>☺ Gebės pastebėti lietuvių kalbos turtingumą, skambumą, įgis kalbos kultūros pradmenis, išmoks atpažinti svetimybės kalboje. Išmoks tausoti ir prižiūrėti knygeles. Gebės klausinėti, diskutuoti, aiškintis nenukrypstant pokalbyje nuo pagrindinės temos. Pažins savo miestą per literatūrinius kūrinius, nuotraukų albumus, informacinę literatūrą.</p> <p>Y Išmoks saugoti ir stiprinti savo fizinę ir psichinę sveikatą, garantuojant jo saugumą ir emocinę pusiausvyrą išvykų, ekskursijų metu. Gebės lanksčiai orientuotis naujoje erdvėje. Įgis žinių apie sveikatos įstaigas, išmoks jas pavadinti ir</p>	<p>Klausinėjame, kaip gyveno mūsų senoliai.</p> <p>Renka medžiagą apie pirmuosius žmonių būstus, kunigaikščius, jų pilis, vietovės parinkimą jų statybai. Tyrinėja žemėlapi „Lietuvos pilys“. Skaito apie senovės lietuvių buitį (aprangą, maistą, susisiekimo priemones ir kt.), palygina su dabartimi. Ieško informacijos, kaip gydėsi mūsų senoliai. Susipažįsta su vaikų gyvenimu senovėje. Diskutuoja, kaip gimė patarlės, priežodžiai, mįslės, pasakos, liaudies dainos. Mokosi ir išbando įvairius orų spėjimo būdus. Kuria mįsles, patarles, pasakas. Skaito Šatrijos Raganos „Kaip atrodė mūsų žemė senų senovėje“, „Lietuvos pilys“, „Senovės lietuviai“ ir kt. Konstruoja, piešia, tapo tai, kas buvo įdomiausia, palydi darbus liaudies daina, užmiega skambant lopšinei.</p> <p>Kalbamės apie gimtąjį miestą.</p> <p>Aplanko artimiausius Kauno kultūros-istorijos paminklus, senamiesčio įžymiausias vietas. Susipažįsta su Kauno herbu. Vyksta į biblioteką susipažinti su literatūra, albumais apie Kauną. Organizuoja nuotraukų, knygų apie Kauną parodą. Skaito grožinės literatūros kūrinius (pvz.: K. Korsako „Lietuvos žemėlapis“, L. Žitkevičiaus „Kamuolys“ ir kt.). Mokosi, kaip elgtis</p>

<p>supras jų paskirtį, žinos, kas sergančiam žmogui gali padėti. Išmoks pagalbos telefono numerį. Gebės rinkti medžiagą apie gimtojo miesto sportininkų pasiekimus.</p> <p></p> <p>Gebės laisvai, spontaniškai reikšti sumanymus, mintis meno raiškos priemonėmis, išgyvenant kūrybos džiaugsmą. Susipažins su įžymiausių Kauno ir Lietuvos menininkų kūryba. Gebės vertinti ir diskutuoti apie parodų ekspozicijas.</p>	<p>ekskursijos metu, ką daryti atskirus nuo grupės. Patirtiems įspūdžiams išreikšti naudoja įvairias meno raiškos priemones, organizuoja kūrybinių darbų parodas bendruomenei, žaidžia kūrybinius žaidimus.</p> <p><i>Aiškinamės, kas garsina Kauną.</i> Renka informaciją apie architektūrinį Pažaislio ansamblį, Prisikėlimo bažnyčią – nepriklausomybės simbolį. Susipažįsta su kultūros ir technikos paminklų pripažintu instrumentu – karilionu ir karilionieriumi G. Kuprevičiumi. Ieško medžiagos apie sportininkus, garsinančius Kauną. Analizuoja Kauno svarbiausias šventes, tradicijas. Organizuoja parodas iš medžiagos, randamos periodinėje spaudoje. Piešia skambant K. M. Čiurlionio muzikai, improvizuoja ją judesiu.</p> <p><i>Stebimės Lietuvos gamtos įvairove.</i> Organizuoja nuotraukų parodas apie Lietuvos miškus, ežerus, draustinius, Kuršių Neriją, Baltijos jūrą, kurortus ir kitas vietas. Studijuoja Lietuvos žemėlapi, aiškinasi sutartinius ženklus. Renkame informaciją apie gamtos paminklus „Ką parodyčiau ir papasakočiau svečiams Rokuose“. Organizuoja dienas, popietes, šventes, skirtas gyvajai ir negyvajai Lietuvos gamtai. Skaito grožinės literatūros kūrinius apie Lietuvos gamtą, klausosi dainų, bando jas analizuoti (pvz.: A. Baranausko „Anykščių šilelis“ (ištrauka), B. Baltrušaitytės „Kuo turtinga Lietuva“, V. Palčinskaitės „Upelis“ ir kt.) Žaidžia kūrybinius žaidimus (pvz.: „Poilsis prie ežero, upės ar jūros“, „Keliauju Nemunu“ ir kt.).</p> <p><i>Domimės Lietuvos sostine – Vilniumi.</i> Renka medžiagą ir ją pristato grupės draugams apie Vilniaus įkūrimo legendą, šia tema piešia piešinius. Susipažįsta su Vilniumi – Lietuvos sostine, atpažįsta Lietuvos simbolius: vėliavą, herbą, himną. Diskutuoja, kuo galima nuvykti į Vilnių, ką ten galima aplankyti. Surengia Vilniaus vaizdų parodą. Žaidžia kūrybinį žaidimą „Kelionė į Vilnių“.</p>
Projektas „Draugauju su Europos darželių vaikais ”	
<p>Vertybinių nuostatų: Dalinuosi savo krašto vertybėmis ir savo kūryba su kitų šalių žmonėmis; Dalyvauju bendraamžių projektuose, gebu bendrauti įvairiomis raiškos priemonėmis; Domiuosi naujomis technologijomis, siekdamas panaudoti jas prasmingam pažinimui, saviraiškai ir bendravimui.</p>	
Esminiai gebėjimai	Vaiko veiksenų pavyzdžiai
4–5(6) m. amžiaus vaikams	4–5(6) m. amžiaus vaikams
<p></p> <p>Sužinos apie Europos šalis (jų gamtą, kalbą, žmones, kultūrą, tradicijas, papročius). Gebės jas parodyti</p>	<p><i>Klausinėjame, kas yra Europa, kodėl ji mums svarbi.</i> Diskutuoja temomis: „Pasaulis vienas - šalių daug“,</p>

žemėlapyje. Sužinos, kas yra Europos Sąjunga, išmoks jos simbolius, suvoks pagrindines idėjas. Susipažins su keletu Europos Sąjungos šalių bendraamžių gyvenamąją aplinką, kasdienine veikla, šventėmis, žaidimais, suvoks panašumus ir skirtumus tarp savęs ir kitų šalių vaikų gyvenimo.

Susiformuos igūdžiai, reikalingi draugystei palaikyti, suvoks draugystės svarbą. Išmoks tolerancijos, pagarbos kitų šalių žmonėms, jų kultūrai, religijai, papročiams. Gebės įgytas per bendravimą ir bendradarbiavimą žinias, patirtį pritaikyti praktikoje.

Išmoks ne tik savo šalies, bet ir kitų tautų liaudies, judriuosius žaidimus. Susipažins su kitų šalių valgymo įpročiais, nacionaliniais patiekalais. Išmoks pasigaminti patikusį patiekalą.

Gebės atskirti bent kelias užsienio šalių kalbas, jas lyginti su lietuvių kalba. Išmoks bendrauti su Europos darželių vaikais: rašyti laiškus, keistis nuotraukomis, video medžiaga, bendros veiklos sukurtais rezultatais. Žinos, kaip interneto pagalba perduodama informacija, kaip jos ieškoti, bendrauti. Suvoks užsienio kalbų mokymosi svarbą kaip būtinybę bendraujant su kitataučiais, pažįstant kitas šalis, jų kultūrą, keliaujant.

Išmoks keletu dainelių, žaidimų tos šalies kalba. Perims įdomiausias Europos Sąjungos šalių darželių meninės raiškos formas. Gebės pasidalinti savo kūrybiniais sumanymais ir darbais.

„Kuriose šalyse pabuvojo tavo artimieji, o gal ir tu?“, „Mano šeima turi draugų Anglijoje...“, „Aš noriu draugauti su Europos vaikais“. Susipažįsta su Europos Sąjungos vėliava, jos simbolika, spalvų reikšmėmis, skaičiuoja, kiek šalių priklauso Europos Sąjungai, aiškinasi, kuo svarbi Europos Sąjunga. Klausosi Europos Sąjungos himno. Susipažįsta su eurai, lygina juos su litais. Renka medžiagą apie Europos vardo kilmę. Klausosi senovės graikų legendos „Europa ir jautis“, kuria legendai pabaigą. Susipažįsta su atlasu, žemėlapiu, gaubliu, suranda ir simbolinėmis vėliavėlėmis pažymi Europos šalis, kuriose pabuvojo (keliaavo, gyveno) ar kur gyvena artimieji. Pasikviečia juos į svečius, klausosi jų pasakojimų, ieško galimybių susirasti naujų draugų svetur. Surengia nuotraukų ir suvenyrų iš kelionių parodėlę. Artimiau susipažįsta su keletu Europos šalių. Spalvina šių šalių kontūrinius žemėlapius, vėliavas, lygina su Lietuvos. Ieško informacijos enciklopedijose, žurnaluose, laikraščiuose, internete; atranda ir pristato grupės draugams, kuo kiekviena šalis įdomi. Pasigamina žaisliuką „Eurinuką“, kuris taps kelionių draugu. Parengia knygelę „Euriuko“ kelionių istorijos“ (iš senų leidinių kerpa, klijuoja nuotraukas, informacijos iškarpas, apjungiant jas vaikų sugalvotomis „Eurinuko“ kelionių istorijomis po Europos šalis). Žaidžiame žaidimus, susijusius su Europos Sąjunga (pvz.: „Surask šalį - kaimynę“, „Kelionių agentūra“, „Daiktai, reikalingi kelionei“, „Skrendu, važiuoju, plaukiu“, „Kiek kokioje šalyje dabar valandų?“ ar pan.).

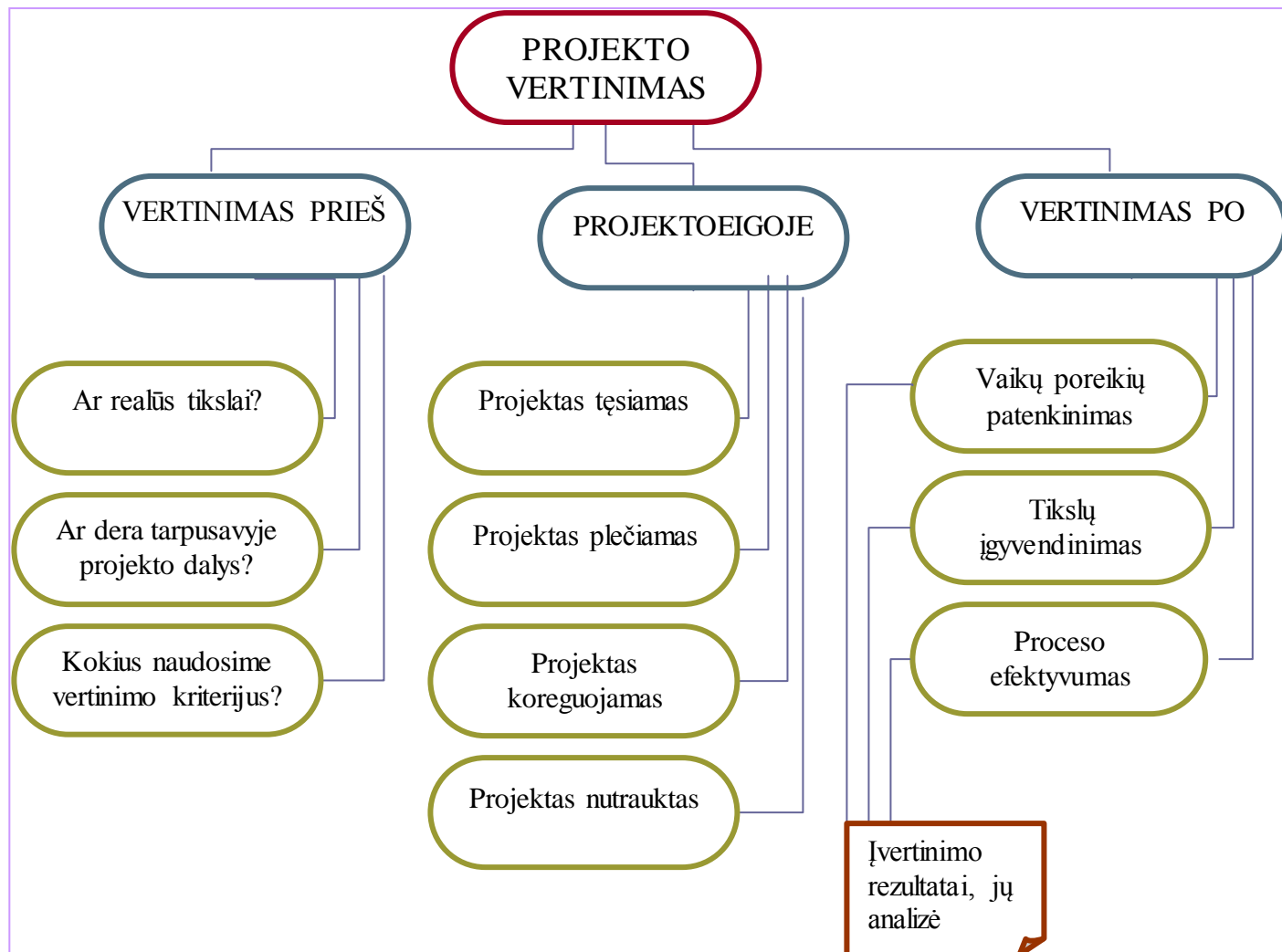
Domimės, ką kitose Europos šalyse veikia mano bendraamžiai.

Kuria klausymyną bendraamžiams Europoje. Mokosi rašyti laišką, pasigaminti voką, užrašyti adresą. Ieško informacijos apie laiškų keliavimo būdus. Mokosi bendravimo laiškais etiketo. Iš gautų laiškų, nuotraukų, mokosi suprasti, kaip atrodo, ką jaučia, ką veikia mūsų bendraamžiai, gyvenantys kitose šalyse (domisi jų amžiumi, išvaizda, pomėgiais, jų kasdienine veikla, šventėmis, žaidimais, laisvalaikiu, maistu), ieško panašumų ir skirtumų. Skaito literatūrinius kūrinius apie draugystę, šia tema mokosi patarlių, priežodžių. Kuria pasakas draugystės tema.

Klauso užsienio ir lietuvių pasakų, lygina jų turinį, personažus, inscenizuoja pasirinktą pasaką. Žaidžia siužetines situacijas, panaudojant kūno judesių, mimikos, gestų kalbą (pvz.: „Svečiuose“, „Aš pasiklydau“, „Noriu surasti savo draugą“ ar pan.). Klausosi draugų iš Europos gimtosios kalbos įrašų, lygina ją su lietuvių kalba. Išmoksta pasisveikinimo, mandagumo žodžių kitomis kalbomis, kuria linkėjimus draugams. Pasigamina draugų mėgstamą patiekalą, išmoksta jų šalių žaidimų, dainų, eilėraščių, žiūri, komentuoja jų atsiųstą video medžiagą. Parengia knygelę „Mano naujieji draugai“.

	<p><i>Pasakojame apie save ir savo darželį kitų Europos šalių vaikams.</i></p> <p>Rengia savo darželio, miesto, šalies pristatymus, atrenka charakteringiausias bruožas. Mokosi reikšti savo nuomonę, išsakyti mintis, išklaudyti draugą.</p> <p>Fotografuoja, filmuoja savo grupės kasdienybę, šventes, gamtą, savo miestą, gyvenvietę ir ruošia medžiagą kitų šalių bičiuliams. Rengia draugams piešinių knygeles (pvz; „Mūsų grupė“, „Miestas, kuriame gyvename“, „Dienelės karuselė“, „Mūsų pomėgiai“, „Darželio kieme“, „Ką mes mėgstame valgyti“, „Mūsų šventės“, „Aš ir mano šeima“ ar pan.). Kopijuoja knygelių pavadinimus draugams suprantama kalba.</p> <p>Pasiūlo draugams išmokti mūsų mėgstamą dainelę, eilėraščių lietuvių kalba, pažaisiti lietuvių liaudies žaidimų, inscenizuoti pasaką. Keičiasi su draugais kūrybiniais darbais, rengia darbų parodėles.</p>
--	---

Ugdymo projektų veiksmingumo vertinimas

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS.

Vaiko pasiekimų vertinimas- tai neatsiejama kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, nuolatinis informacijos apie vaiko, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas, interpretavimas, apibendrinimas ir pagrįstų sprendimų priėmimas.

Vertinama konkretaus vaiko daroma pažanga, lyginant ankstesnius jo pasiekimus ir pažangą su dabartiniais. Vaikų pasiekimai viešai tarpusavyje nelyginami.

Vertinimo paskirtis:

- Padėti vaikui sėkmingai augti, tobulėti, bręsti, mokytis; numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą.
- Tikslingai panaudoti informaciją apie vaiko pasiekimus ir daromą pažangą darbui su šeima.
- Išsiaiškinti vaiko ugdymo(si) ypatumus ir ugdymo(si) stilių.
- Nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą, priimti pagrįstus sprendimus darbui tobulinti.
- Pritaikyti ugdymo(si) procesą vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams bei galimybėms.
- Tobulinti ugdymo(si) technologijas.

Vertinimo principai:

Individualios pažangos: vertinama tik individuali vaiko pažanga, pagal įstaigoje numatytus kriterijus.

Orientavimosi į vaiko esmines nuostatas ir gebėjimus: remtis individualiais vaiko pasiekimais, įgytais gebėjimais, žiniomis ir vertybinėmis nuostatomis.

Bendro susitarimo: laikomasi sutartų bendruomenėje vaiko pasiekimų duomenų naudojimo taisyklių;

Vaikų pasiekimų vertinimą vykdo:

- Vaikai – išreiškia norus, pageidavimus, idėjas veiklai. Įsivertina įgytas žinias, gebėjimus ir nuostatas.
- Tėvai – vertina vaiko savijautą, vaiko pasiekimus, išreiškia pageidavimus ugdymo turiniui, kokybei ir kaitai.
- Auklėtojos – stebi ir vertina vaikų esmines nuostatas, gebėjimus, nustato daromą pažangą, ugdymo(si) problemas, įvertina pasiekimų žingsnius ir numato tolimesnius ugdymo(si) tikslus, būdus ir metodus.
- Logopedas – stebi ir vertina vaikų kalbėjimo ir kalbos gebėjimų vystimąsi;
- Kūno kultūros pedagogas – stebi ir vertina vaiko laikysenos ir judėjimo ypatumus;
- Muzikos mokytojas – stebi ir vertina vaiko muzikinius gebėjimus;
- Meno pedagogas – stebi ir vertina vaikų meninius gebėjimus, numato ugdymo menu terapijos būdus ir metodus;
- Įstaigos vadovai – vertina vaiko pasiekimų ir programos tikslų suderinamumą, ugdymo kokybę, vaikų specialiųjų poreikių tenkinimą. Stebi vaikų gebėjimų ir esminių nuostatų atitikimą vaiko vystimosi raidos etapams.

Vaikų pasiekimų vertinimo metodai ir būdai:

Vaiko daroma pažanga yra vertinama nuolat, laisvai pasirenkant vertinimo būdus ir formas: stebėjimą, pokalbį, diskusiją, vaiko darbų ir veiklos analizę, garso, vaizdo įrašus, vaiko pasakojimus ir kt. Vertinimo būdai ir formos taikomos atsižvelgiant į tai, kas vertinama – žinios ir supratimas, gebėjimai, nuostatos ar jų visuma – vaikų kompetencijos.

Kompetencijos įvertinimas grindžiamas ilgalaikiu stebėjimu, informacijos iš įvairių šaltinių kaupimu, jos apibendrinimu. Kompetencijos atsiskleidžia vaikui veikiant natūralioje ar pedagogo sukurtoje situacijoje: stebint vaiko elgesį žaidžiant, bendraujant, dalyvaujant projektiniame darbe, per iškylas, ekskursijas ar pan.

Vertinimo procedūra:

Pedagogai mokslo metų pradžioje išsiaiškina vaikų ir tėvų lūkesčius ugdymo(si) klausimais, auklėtojos kartu su specialistais ir tėvais nustato vaikų specialiuosius poreikius. Mokslo metų pradžioje, viduryje ir pabaigoje pedagogas vertina vaikų gebėjimų ir nuostatų vystimosi žingsnius, apibendrina rezultatus, įvertina ugdymo(si) pažangą, numato tolimesnius ugdymo(si) tikslus ir būdus. Vertinimo metu gauta informacija kaupiama ir fiksuojama individualiame aplanke. Šiame aplanke pedagogas nuolat kaupia vaikų kūrybinius darbus, išsakytas idėjas ir pan. Vaiko pasiekimų, gebėjimų, žingsnių ir pažangos vertinimas fiksuojamas įstaigoje patvirtintuose „Vaiko pasiekimų vertinimo anketose“.

Informavimas:

Vaikų pasiekimai ir pažanga su tėvais ar globėjais aptariami individualiai, esant poreikiui, bet ne rečiau kaip 2 kartus per metus. Pokalbiuose esant reikalui dalyvauja Vaiko gerovės komisijos atstovai, kiti įstaigoje dirbantys specialistai, institucijos vadovai.

Ugdymo pasiekimų vertinimo reikšmė:

- Ugdymo procesas pritaikomas kiekvieno vaiko individualiems poreikiams bei galimybėms;
- Analizuojami vaiko ugdymo(si) ir raidos ypatumai;
- Nustatomi vaiko gebėjimų ir nuostatų žingsniai ir pažanga;
- Numatoma vaiko ugdymo(si) perspektyva, ugdymo(si) netolygumų korekcija;
- Nustatoma ugdymo kokybė;
- Tobulinamos ugdymo(si) technologijos.

VI. NAUDOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. Ankstyvojo ugdymo vadovas / Mockevičienė O. (Sud.), Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
2. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7d. įsakymo Nr. V-1009 redakcija)
3. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
4. Bitinas B. Ugdymo filosofija. Vilnius, 2000.
5. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK-627.
6. Humanistinio vaikų ugdymo programa „Auginu gyvybės medį“, Vilnius, Eugrimas, 1998.
7. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas (2011 m. kovo 17 d. XI-1281) (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853; 2004, Nr. 103-3755, Nr. 120-4437; 2006, Nr. 73-2758; 2007, Nr. 43-1628, Nr. 77-3045, Nr. 81-3324; 2009, Nr. 89-3802, Nr. 93-3975; 2010, Nr. 15-701)
8. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
9. Rokai šiandien – bendruomenės mokykla. Kaunas, 2006.
10. Vaiko teisių konvencija. Vilnius, 1999
11. E. Martišauskienė „Šviesos pedagogikos kontūrai: dvasingumo ugdymo pamatai“ Vilnius, 2008.
12. Lietuvos edukologijos universitetas „Ugdymo dvasingumas“. Vilnius, 2012

Atsiliepimai, pasiūlymai, vertinimas

